

edebiyat

10

konu anlatan soru bankası

10. Sınıf Edebiyat Konu Anlatan Soru Bankası

Dikkat! Kitabın tamamı yüksek düzeyde görsel, sanatsal ve akademik işçilik ürünüdür.

Her hakkı **Tammat Yayıncılık ve Eğitim Danışmanlık San. Tic. Ltd. Şti'**ye aittir.

Lütfen tamamen ya da kısmen kopya etmeyiniz.

Kopya ediyorsanız sevmişsiniz, demektir.

O hâlde satın alın yenilerinin yazılmasına vesile olun.

genel yayın yönetmeni : Süleyman TOZLU

editör : Yunus SEVİNDİK

ISBN : 978-605-274-020-0

baskı : Aykut Basım Yayın Matbaacılık San.Tic.Ltd.Şti.

baskı tarihi : 2019

yayıncı sertifika no : 44353

Şenlikköy Mahallesi Cevizli Sokak No:16 D:6

Florya Bakırköy/İstanbul

t/ +90 212 424 00 64

bilgi@tammatyayincilik.com

www.tammatyayincilik.com

HAMLEDE 3 MAT

nedir?

Hamle **1**

kuralı öğren

O hücrede anlatılması gereken kural ya da formülü içerir.

Hamle **2**

örneği incele

Verilen kuralı en iyi açıklayan örneği içerir.

Hamle **3**

bir de sen dene

Özel bir sıralama ile hazırlanmış sorularla öğrenilenlerin pekişmesi sağlanır.

edebiyat "3 hamlede mat" edilir mi?

akıllı hamleler

de ne demek?

Bu kitaptaki hiçbir soru rastgele yazılmadı!
Bu sebeple "akıllı hamleler" adını verdiğimiz testleri dersten hemen sonra çözdüğünde varsa edebiyat dertlerini üç hamlede mat edebilirsiniz!

**Tamam,
bu iş oldu!**

Her ünitenin sonuna tüm üniteyi kapsayan, üniversite sınavlarında çıkması muhtemel sorulardan oluşan **ünite testleri** ile kitabımızı zenginleştirdik.

başka?

başka

Hamle sorularının ardından, öğrenilen hamleleri bir arada kullanabilmek ve pekiştirmek için ara testler hazırladık.

$E = mc^2$

soruların mutfağında kim mi var?

Bu kitabın arkasında en alt seviyeden en üst seviyeye kadar farklı öğrenci grupları ile uzun yıllar çalışmış usta edebiyat hocaları vardır.

SINIF

İçindekiler

edebiyat

Ünite 1

GİRİŞ

Edebiyat - Tarih ve Din İlişkisi/Türk Edebiyatı Tarihi Dönemleri	8
Türkçenin Tarihi Gelişimi - Sözlü.....	9
Türkçenin Tarihi Gelişimi - Yazılı	12
Yazım Kuralları ve Noktalama.....	13
Yazım Kuralları ve Noktalama İşaretleri.....	18

Ünite 2

HİKÂYE

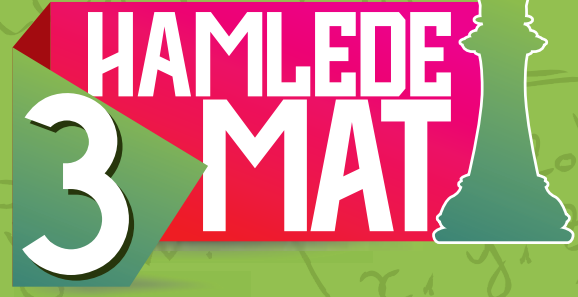
Türk Edebiyatında Hikaye Türünün	
Kaynakları ve Dede Korkut Hikayeleri	36
Mesnevi/Halk Hikayesi.....	37
Tanzimat'tan Milli Edebiyat Dönemi'ne	
Kadar Türk Hikayesinin Gelişimi	42
Filimsiler.....	48
Hikayede Anlatma, Gösterme, Diyalog, İç Konuşma, Hikaye Yazma Çalışmaları.....	49

Ünite 3

ŞİİR

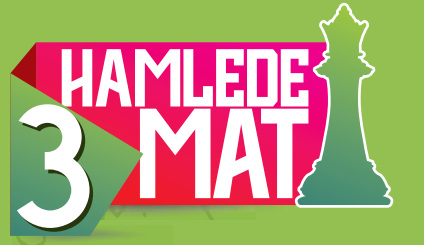
İslamiyet Öncesi Türk Edebiyatında Şiir	
Geçiş Dönemi (11 - 12. YY) Eserleri.....	62
Halk Edebiyatında Şiir Özellikleri ve Türleri.....	63
Divan Edebiyatında Şiir Özellikleri ve Türleri.....	70
Edebi Sanatlar (Söz Sanatları)	76
İsim Tamlamaları (Ad Takımları).....	77

10

Ünite 4	DESTAN/EFSA NE	
	Destan/Efsane.....	94
	Sıfat Tamlaması	95
Ünite 5	ROMAN	
	Dünya Edebiyatında Roman	108
	Romantizm ve Realizm Akımları.....	109
	Tanzimat Döneminde Roman.....	114
	Servetifünun Dönemi'nde Roman.....	115
	Milli Edebiyat Dönemi'nde Roman.....	120
	Cümle Çeşitleri.....	121
Ünite 6	TİYATRO	
	Geleneksel Türk Tiyatrosu(Halk Tiyatrosu).....	136
	Modern Tiyatro ve Tiyatronun Türk Edebiyatındaki Yeri	137
Ünite 7	ANI	
	Anı(Hatır) Türünün Özellikleri	150
Ünite 8	HABER METNİ	
	Güncel Gazete Haberleri/Haber Metinlerinin Özellikleri ve İnternet Haber Metni	151
Ünite 9	GEZİ YAZISI	
	Gezi Yazısı Türü ve Özellikleri	164
	Gezi Türünün Tarihsel Gelişimi.....	165
	Hamle 3 Cevapları	175

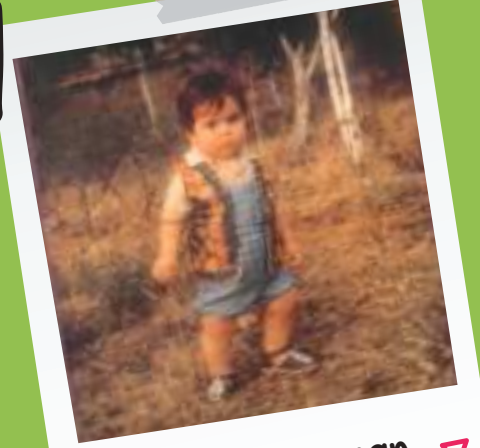

Ustalara saygı

Neşe Atabey

“Kalite asla tesadüf değildir”

Faruk Kocaman

“Çalışkanlık, alışkanlık haline gelirse onu başarı takip eder. İnsan, hayallerine ve hedeflerine ulaşamasa da bu yolda çabalarırken o kadar çok şey elde ediyor ki bunu zamanla anlıyor. Tecrübe, istediklerimizi elde edemediğimizde kazandıklarımızdır.”

Ahmet Kaya

“Bir bilgi bir soruyu, bir soru bir insanı, bir insan dünyayı değiştirir. Gök kubbede hoş bir seda olmak dileğiyle...”

İslam Çamlıbel

“Tercihlerimizdir bizi başarılı kılan”

1. ÜNİTE
GİRİŞ

EDEBİYAT - TARİH VE DİN İLİŞKİSİ

TÜRKÇENİN TARİHİ GELİŞİMİ
TÜRK YAZI DİLİNİN TARİH GELİŞİMİ

TÜRK EDEBİYATININ TARİHİ
DÖNEMLERİ/SÖZLÜ EDEBİYAT

TÜRK EDEBİYATININ TARİHİ DÖNEMLERİ
YAZILI EDEBİYAT

YAZIM KURALLARI

NOKTALAMA İŞARETLERİ

2. ÜNİTE
HİKÂYE

hamle soruları

1

HAMLE - 1

kuralı öğren!

Edebiyat ile tarih arasındaki ilişkinin daha net anlaşılması için bazı kavramların bilinmesi gerekir. Edebiyat; duygu, düşünce ve hayalleri dil aracılığı ile etkili ve güzel bir şekilde anlatan güzel sanatların bir dalıdır.

EDEBİ ESER: Duygu, düşünce ve hayallerin estetik zevk uyandıracak şekilde dile getirilmesi sonucu ortaya çıkan metinlerdir.

TARİH: Toplumlara etkileyen hareketlerden meydana gelen, olayları yer ve zaman göstererek inceleyen bilim dalıdır.

EDEBİYAT TARİHİ: Edebi eserleri ve bu eserleri ortaya koyan sanatçıları, devirleri ile birlikte inceleyen bilim dalıdır.

EDEBİ ESER - TARİHİ METİN FARKI:

- Edebi eserler kurmacadır, tarihi metinler gerçeklere dayanır.
- Edebi metinlerde dil şiirsel işlevde kullanılırken tarihi metinlerde göndergesel işlevde kullanılır.
- Edebi metinler çok anlamlıdır, tarihi metinler tek anlamlıdır.
- Edebi metinlerde kelimelerin mecaz anlamlarından faydalanılırken tarihi metinlerde kelimeler gerçek ve terim anlamıyla kullanılır.
- Edebi metinler okuru etkilemeyi amaçlarken tarihi metinlerde bilgiler doğru bir şekilde yaşanmış mı ona bakılır.
- Edebi metinlerde etkileyicilik, tarihi metinlerde ise öğreticilik ve yararlılık esastır.

EDEBİYAT TARİHİ: Edebi eserleri ve bu eserleri ortaya koyan sanatçıları dönemleri ile birlikte inceleyen bilim dalıdır. Edebiyat tarihi milletlerin asırlar boyunca meydana getirdiği edebi eserleri inceler. Edebiyat tarihine konu olan sanatçı incelenirken sanatçının içinde bulunduğu toplumun özellikleri de dikkate alınır.

EDEBİYAT - DİN İLİŞKİSİ: Dinler, tarihin bütün devirlerinde ve bütün toplumlarda daima var olan evrensel ve köklü bir olgudur. Toplumların hayatında önemli bir yere sahip dinin edebiyata ve sanata etkileri de çok yoğundur. Türk edebiyatında dini motifler önemli yer tutmaktadır. Dolayısıyla, kültürün her ögesine dinin etkileri sinmiştir. Göktürkler, Gök Tanrı inancına sahipti ve ilk yazılı kaynağımız olan Göktürk Yazıtları'nda Gök Tanrı inancının etkilerini görmekteyiz. Göktürklerden sonra kurulan Uygur hanlıklarından kalma eserlerde Buda ve Mani dininin yoğun etkisi vardır. Uygur Dönemi'nden kalma yazılı metinler olan Kalyanmkara Papamkara, Altun Yaruk ve Sekiz Yükmek adlı eserler, Budizm'i anlatan dinî metinlerdir.

TÜRK EDEBİYATININ DEVİRLERE AYRILMASINDA KULLANILAN ÖLÇÜTLER:

- Dil Anlayışı	- Kültürel Farklılaşma
- Dini Hayat	- Dil Coğrafyası
- Sanat Anlayışı	

TÜRK EDEBİYATININ TARİHİ DÖNEMLERİ**I. İslamiyet'ten Önceki Türk Edebiyatı**

- Sözlü Edebiyat	- Yazılı Edebiyat

II. İslami Dönem Türk Edebiyatı

- İslami İlk Eserler	- Divan Edebiyatı
- Halk Edebiyatı	

III. Batı Etkisindeki Türk Edebiyatı

- Tanzimat Dönemi Edebiyatı	- Servetifünun Dönemi Edebiyatı

- Fecriyat Dönemi Edebiyatı

MİLLİ EDEBİYAT

- Cumhuriyet Dönemi Edebiyatı

HAMLE - 2

örneği incele!

Örnek:

- I. İslamiyet öncesi Türk edebiyatı - Divan edebiyatı - Halk edebiyatı
- II. Destanlar dönemi Türk edebiyatı - Sözlü Türk edebiyatı - Batı etkisindeki Türk edebiyatı
- III. İslamiyet öncesi Türk edebiyatı - İslami etki altındaki Türk edebiyatı - İran etkisindeki Türk edebiyatı
- IV. İslamiyet öncesi Türk edebiyatı - İslami etki altındaki Türk edebiyatı - Batı etkisindeki Türk edebiyatı
- V. İslamiyet öncesi Türk edebiyatı - İslami etki altındaki Türk edebiyatı - Yunan edebiyatı etkisindeki Türk edebiyatı

Numaralanmış yerlerin hangisinde Türk edebiyat dönemlerinin sıralanması doğru verilmiştir?

- A) I B) II C) III D) IV E) V

Çözüm:

Türk edebiyatının tarihi gelişimi göz önünde bulundurulduğunda dönemleri sırasıyla "İslamiyet öncesi Türk edebiyatı - İslamiyet etkisindeki altındaki Türk edebiyatı - Batı etkisindeki Türk edebiyatı" şeklinde olacaktır.

Cevap: D

HAMLE - 3

bir de sen dene!

Aşağıda verilen bilgileri doğru yanlış durumuna göre değerlendiriniz.

1. Şaman inancından Brahman inancına geçen Türkler, o dini daha iyi anlamak için Uygur alfabesine geçmişlerdir. Bu da bize tarihin her döneminde dinin edebiyatı ve insanların hayatlarını derinden etkilediğini göstermektedir. ()
2. Türklerin İslam'ı kabul etmeleriyle birlikte Türk edebiyatı da ciddi bir değişim geçirmiştir. Bu değişim edebiyatın, sosyal hayatın bir parçası olduğunu ispatlar. ()
3. Türk edebiyatının dönemlere ayrılmasındaki ölçütlerden biri de ekonomik bozulmadır. ()
4. Edebi bir eser konusunu tarihi bir olaydan alabilir. Örneğin, Tarık Buğra'nın yazdığı "Osmancık" isimli romanı buna örnektir. ()
5. Edebiyat tarihi, bir ulusun yüzyıllarca meydana getirdiği edebî eserleri inceleyerek geçirdiği dönemleri kronolojik bir sıra içinde inceleyen bilim dalıdır. ()

HAMLE-1

kuralı öğren!

TÜRKÇENİN TARİHİ GELİŞİMİ

1) **Eski Türkçe:** (VIII–XIII. yy) Göktürk, Uygur ve Karahanlı Dönemi ürünleri Eski Türkçe ile yazılmıştır.

2) **Orta Türkçe**

a. **Kuzeydoğu Türkçesi:** (XIII-XIV. yy)

- Kuzey Türkçesi
- Doğu Türkçesi

b. **Batı Türkçesi (XIII. yy- ...)**

- Eski Anadolu Türkçesi (XIII. yy-XVI. yy)
- Osmanlı Türkçesi (XVI. yy-XX. yy)
- Türkiye Türkçesi (XX. yy-...)

SÖZLÜ EDEBİYAT

MS. VIII. yüzyıla gelinceye kadar Türklerin henüz yazıyı kullanmadıkları dönemdeki edebiyattır. Bu dönem edebiyatı, sözlü olarak üretilmiş ve kulaktan kulağa yayılarak varlığını sürdürmüştür. Bu dönemdeki edebiyatımızı Şamanizm, Maniheizm, Budizm gibi dinler etkilemiştir.

SÖZLÜ EDEBİYATIN GENEL ÖZELLİKLERİ:

- Bu dönem edebiyatı müzik eşliğinde ("kopuz" adı verilen sazla) dile getirilmiştir.
- Ölçü, ulusal ölçümüz olan "hece" ölçüsüdür.
- Nazım birimi "dörtlük"tür.
- Dönemine göre arı bir dili vardır.
- Dizelerde genel olarak yarım uyak hâkimdir.
- Daha çok doğa, aşk ve ölüm konuları işlenmiştir.
- Bu döneme yönelik elimizdeki en önemli ve en eski kaynak Kaşgarlı Mahmut'un "Divanü Lügati't Türk" adlı eseridir.

SÖZLÜ EDEBİYAT DÖNEMİNİN ÜRÜNLERİ:

Koşuk: "Sığır" denilen sürek avları sırasında söylenen şiirlerdir. Konusu daha çok doğa, aşk, savaş ve yiğitlik. Bu tür, daha sonra Halk edebiyatında "koşma" adıyla anılmıştır.

NOT: Koşukların şekil ve içerik bakımından devamı sayılabilecek tür halk edebiyatında koşma, divan edebiyatında gazel (konu bakımından) adını alır.

Sagu: "Yuğ" adı verilen ölüm törenlerinde, ölen kişilerin erdemlerini ve onların ardından duyulan acıları dile getiren şiirlerdir. İslamiyet öncesi sagular, halk edebiyatında "ağıt", divan edebiyatında "mersiye" adını almıştır.

NOT: Türk edebiyatında bilinen ve en eski sagu örneği Saka Hükümdarı Alp Er Tunga adına söylenmiştir. Alp Er Tunga, Firdevsi'nin Şehnamesi'nde "Afrasiyab" adıyla yer almaktadır.

Sav: Dönemin özlü sözleridir. Bugünkü atasözlerinin ilk biçimi niteliğindedir.

NOT: Savlara, halk edebiyatında "atasözü", divan edebiyatında "darb-i mesel" adını alır.

Destan: Toplumunu derinden etkileyen olaylar sonunda halk arasında kendiliğinden oluşan, uzun nazım türüdür.

HAMLE-2

örneği incele!

Örnek:

İslamiyet öncesi sözlü edebiyatta;

- I. Şiirler; sığır (av törenleri), şölen (dini ayinler), yuğ (ölen kişinin ardından yapılan törenler) adı verilen toplantılarda oluşmuştur.
- II. Dildeki kelime sayısı sınırlı kalmıştır, yabancı dillerin etkisi çoktur, karma bir Türkçe kullanılır.
- III. Şiirlerde daha çok doğa, aşk, kahramanlık, yiğitlik ve ölüm konuları işlenmiştir.

Bu bilgilerin hangilerinde bir yanlışlık vardır?

- A) Yalnız I B) Yalnız II C) Yalnız III
D) I ve II E) II ve III

Çözüm:

I ve III. cümlelerde verilen bilgiler doğrudur fakat II. cümlede verilen bilgide "Yabancı dillerin etkisi çoktur, karma bir Türkçe kullanılır." bilgisi yanlıştır. o dönemde saf ve katışıksız Türkçe kullanılmıştır.

Cevap: B

HAMLE-3

bir de sen dene!

Aşağıda verilen bilgileri doğru yanlış durumuna göre değerlendiriniz.

1. Sözlü edebiyat döneminde; şiirler, "kopuz" adı verilen sazla dile getirilmiştir. ()
2. Sözlü edebiyat ürünleri, daha yazının bulunmadığı dönemlerde, dinsel törenlerde üretilmeye başlanmış; kuşaktan kuşağa aktararak yaşatılmıştır. ()
3. Sözlü edebiyatta edebiyatımızı Şamanizm, Maniheizm, Budizm gibi dinler etkilemiştir. ()
4. Sagu, sav, koşma ve destan sözlü edebiyat döneminin ürünleridir. ()
5. Sagularda konu olarak ölüm acısı, kahramanlık, doğa işlenmiştir. ()
6. Sözlü edebiyat döneminde eserler, toplumun belirli gruplarına değil, tamamına hitap eder. ()
7. Sözlü edebiyat döneminde şairlere ozan, baksı, şaman, kam adları verilmektedir. ()

1. Edebiyat öyle bir sanat dalıdır ki içinde birçok bilimin ve sanatın derin izlerini görebilirsiniz. Edebiyatı diğer sanat dallarından ve bilimden ayrı düşünmek adeta edebiyatı yok etmektir. Aslında edebiyat yaşamın adeta biraz özeti gibidir. Bu nedenle çevresindeki her şeyden etkilenmektedir.

Bu nedenle

- I. Din
II. Tarih
III. Biyoloji

bilim dallarının hangileriyle edebiyat daha sıkı ilişki içerir?

- A) Yalnız I B) Yalnız II C) Yalnız III
D) I, II E) I, II, III

2. Türkler tarih boyunca birçok alfabe kullanmışlardır, bunlardan biri de - - - - alfabesidir.

Bu cümlede boş bırakılan yere aşağıdakilerden hangisi getirilemez?

- A) Uygur B) Arap C) Sümer
D) Kiril E) Köktürk

3. Milletler uzun tarihleri boyunca edebiyatla ilgili sayısız eserler meydana getirirler. Edebiyat, bir milletin hayat damarıdır. Edebiyat eserleri olmayan milletler uygarlaşamaz, tarih sahnesinden silinirler. İşte edebiyat tarihi, bir ulusun yüzyıllarca meydana getirdiği edebi eserleri inceleyerek geçirdiği dönemleri kronolojik bir sıra içinde inceleyen bilim dalıdır.

Bu parçada hangisi üzerinde durulmuştur?

- A) Edebiyat – psikoloji ilişkisi
B) Edebiyat – felsefe ilişkisi
C) Edebiyat – tarih ilişkisi
D) Edebiyat – biyoloji ilişkisi
E) Edebiyat – sosyoloji ilişkisi

4. Her dönemin yaşam tarzı birbirinden oldukça farklıdır. Edebiyatta zihniyet olarak adlandırdığımız bu kavram bize gösterir ki birbirinden farklı dönemlerde yazılmış edebi eserler birbirinden oldukça farklı özellikler göstermektedir. Çünkü her dönemin yaşam biçimi, hayata bakış açısı, yaşadıkları olaylar farklılıklar gösterir. Örneğin 15. yüzyılda yazılmış bir aşk şiiri ile günümüzde yazılmış bir aşk şiiri farklılıklar barındırır. Çünkü 15. yüzyılda bir şairin aşka bakış açısı, âşık olduğu kişiyle iletişime geçmesi pek de mümkün olmadığından şiirlerinde ancak sevgilisine karşı duyduğu özlem ve aşkın ıstırabı yer alacaktır.

Buna göre edebiyatın aşağıdaki bilimlerin hangisinden etkilendiği söylenebilir?

- A) Tarih
B) Felsefe
C) Din
D) Coğrafya
E) Biyoloji

5. Cehennem olsa gelen, göğsümüzde söndürürüz.
Bu yol ki Hak yoludur, dönme bilmeyiz, yürürüz;
Düşer mi tek taşı sandın harim-i namusun,
Meğerki harbe giden son nefer şehit olsun.
Şu karşımızdaki mahşer kudursa, çıldırrsa,
Denizler ordu, bulutlar donanma yağdırrsa,
Bu altımızdaki yerden bütün yanardağlar
Taşıp da kaplasa âfaki bir kızıl sarsa,
Değil mi cephemizin sinesinde iman bir;
Sevinme bir, acı bir, gaye aynı, vicdan bir;
Değil mi ortada bir sine çarpıyor, yılmaz,
Cihan yıkılsa emin ol bu cephe sarsılmaz!

Bu parça aşağıdaki bilim dallarından hangileriyle doğrudan ilişkilidir?

- A) Coğrafya ve halk bilimi
B) Tarih ve din
C) Psikoloji ve psikiyatri
D) Felsefe ve hukuk
E) Sosyoloji ve dil bilimi

1. I. Türk edebiyatının dönemlerinin belirlenmesinde kültürel değişim göz önünde bulundurulmuştur.
- II. Divan edebiyatında Arapça-Farsça sözcük ve tamlamalar sıkça kullanılır.
- III. İslamiyet öncesi Türk edebiyatı sözlü ve yazılı edebiyat olmak üzere ikiye ayrılır.
- IV. Halk edebiyatında kullanılan dil, halkın kullandığı sade Türkçedir.
- V. Batı etkisinde gelişen Türk edebiyatının başlangıcında Varlık dergisi etkili olmuştur.

Numaralanmış cümlelerin hangisinde bir bilgi yanlışı vardır?

- A) II B) IV C) I D) V E) III

2. Aşağıdakilerin hangisinde İslamiyet'in etkisi vardır?

- A) Sagu
B) Destan
C) Kök Türk Yazıtları
D) Uygur Dönemi Eserleri
E) Divan-ü Lügat'it Türk

3. **Bilge Kağan Yazıtı'ndan...**

Orkun	Latin	Günümüz Türkçesi
: IHT #D : 1 > WY : #EM IYD : MTEYI : ZYTIQ : 3YH *X : IEN : ZHY IHT *H : THY TH > I : # *XYMI : IEN : # *XYMI : IEN : ZYTIQ : #HHT < : ZYH *EM I : # *XYMI : YY I > YH : # *XH TIYI : EEYTI : # *XYMI : I *TEYAN # *HTO I M Q : YY IY S : # *HT I MI : EEY IEN : # *S H Y > YH	<i>Eçim kağan birle ilgeri yaşıl ağüz şantung yazıka tegi süledimiz. Kırıgaru temir kopıgka tegi süledimiz. Kögmen aşa Kırgız yiringe tegi süledimiz. Biş otuz süledimiz. Üç yigirmi süngüşdimiz. İlligig ilsiretdimiz, kaganlıgıg kagansıratdımız. Tizligig sökürtimiz, başlıgıg yüküntürtimiz.</i>	Amcam kağan ile birlikte doğuda Yeşil Irmağa ve Şantung Ovası'na kadar akın düzenledik. Batıda Demir Kapı'ya kadar akın düzenledik. Kögmen'i aşarak Kırgız ülkesine kadar asker sevk ettik. Toplam yirmi beş kere sefer ettik; on üç kez savaşlık. Devletliyi devletsiz; kağanlıyı kağansız bıraktık. Dizlilere diz çöktürdük, başlılara baş eğdirdik.

Bu parça, aşağıdaki dönemlerin hangisine ait olabilir?

- A) Geçiş Dönemi B) Yazılı edebiyat
C) Sözlü edebiyat D) İslami Dönem
E) Tanzimat Dönemi

4.

TÜRK EDEBİYATININ DÖNEMLERİ			
İslamiyet Öncesi Türk Edebiyatı	İslamiyet'in Etkisiyle Gelişen Türk Edebiyatı		Batı Etkisinde Gelişen Türk Edebiyatı
– Sözlü Edebiyat – ?	Halk Edebiyatı	Divan Edebiyatı	– Tanzimat Edebiyatı – Servetifünun Edebiyatı – Fecriati Edebiyatı – ? – Cumhuriyet Dönemi Edebiyatı
	– Dini-Tasavvufi Halk Edebiyatı		
	– Âşık Tarzı Halk Edebiyatı – ?		

Yukarıdaki tabloda soru işareti (?) ile gösterilen yerlere aşağıdakilerin hangisinde verilenler sırasıyla getirilmelidir?

- A) Eski Edebiyat – Garip Hareketi – Milli Edebiyat
B) Yazılı Edebiyat – II. Yeniciler – Saf/Öz Şiir Anlayışı
C) Eski Edebiyat – Anonim Edebiyat – Yedi Meşaleciler
D) Destan Dönemi – Garip Hareketi – Yedi Meşaleciler
E) Yazılı Edebiyat – Anonim Edebiyat – Milli Edebiyat

5.

- I. Din
II. Dil
III. Kültür
IV. Tarih
V. Coğrafya

Numaralanmış terimlerden hangisinin Türk edebiyatının dönemlere ayılmasında etkisi olmamıştır?

- A) IV B) V C) I D) III E) II

6.

“Türk Edebiyatı'nın Dönemleri” üzerine çalışma yapan bir araştırmacı, aşağıdaki eserlerden hangisini farklı bir dönemde değerlendirir?

- A) Divân-ı Bâkî B) Divân-ı Nâbî
C) Divân-ü Lügat'it-Türk D) Divân-ı Fuzûlî
E) Divân-ı Şeyh Galip

hamle soruları

3

HAMLE-1

kuralı öğren!

YAZILI EDEBİYAT

İslamiyet'in kabulünden önceki yazılı Türk edebiyatı 8. yüzyılda başlar, 10. yüzyıla kadar sürer. Türklerin en eski yazılı eserleri 6. yüzyıldaki Yenisey Yazıtları'dır ancak bunlar okunamadığı için belge niteliği taşımazlar. Bu bakımdan Türk tarihinin ve edebiyatının ilk yazılı ürünleri Göktürk yazısıyla ortaya konulan Orhun Yazıtları'dır.

GÖKTÜRK YAZITLARI'NIN GENEL ÖZELLİKLERİ:

- Dönem ürünleri Göktürkçe ve Uygurca ile verilmiştir.
- Hem halk diline dayalı bir anlatım (Tonyukuk Anıtı), hem de sanatlı bir söylev diliyle yapılan anlatım (Kültigin ve Bilge Kağan Anıtları) kullanılmıştır.
- a) **Vezir Tonyukuk Yazıtı (720):** Vezir Tonyukuk, Çinlilerle yapılan savaşları anı şeklinde yazdırmıştır.
- b) **Kültigin Yazıtı (732):** Bu anıtı Bilge Kağan, savaşta ölen kardeşi Kültigin adına diktirmiştir.
- c) **Bilge Kağan Yazıtı (735):** Bu anıt, Bilge Kağan'ın ölümünden sonra oğlu tarafından diktirilmiştir. Orhun anıtlarının yazarı, Yolluğ Tigin'dir.
- Hem dini hem de din dışı ürünler verilmiştir.
- Bazı atasözleri (savlar) ve destanlarımız bu dönemde yazıya geçirilmiştir. (Elimizde Uygurca yazılmış savlar ile Oğuz Kağan destanının metni vardır.)
- Şiirlerde nazım birimi dördlük; ölçü, ulusal ölçümüz olan hecedir.
- Göktürkçe ile ortaya konulan ürünlerde dil, yabancı etkilerden uzaktır. Uygurca eserlerde ise yabancı etkiler görülür.

UYGUR YAZISIYLA ORTAYA KONULAN ÜRÜNLER

- Türklerin İslamiyet'in kabulünden önce kullandıkları bir diğer alfabe de Uygur alfabesidir. Uygur alfabesi, Uygurların bulduğu bir alfabe olmayıp Mani dinine mensup Soğdaklıların yazısıdır. Şamanizmi bırakıp Mani dinini benimseyen Uygurlar, Mani dinine mensup olanların yazısını kullanmışlardır. Uygur yazısı 14-18 harfli, harfleri birbirine bitleştirilerek ve sağdan sola doğru yazılan bir yazıdır. Harf sayısının azlığı, bu yazının yetersiz kalmasına yol açmıştır.
- Uygur alfabesiyle yazılan önemli iki eser Altun Yaruk (Işık) ve Sekiz Yükmek (Yığın)'tir. Bu eserlerde Budist-Maniheizt hikâyelere yer verilmiştir.

Altun Yaruk'taki hikâyelere şu örnekler verilebilir:

- a) **Çaştani Bey Hikâyesi**
- b) **Kalyanamkara Papamkara (İyi prens - kötü prens) Hikâyesi**
- c) **Aç Pars Hikâyesi**
- Uygurlar Dönemi'nde varlığı belirlenen önemli eserlerden biri de Irk Bitig'dir. 10. yüzyıldan kalma olduğu sanılan ve Göktürk alfabesiyle yazılmış bu eser bir fal kitabıdır.

HAMLE-2

örneği incele!

Örnek:

- I. Edebi değer taşımadığı için bu yazıtlar ilk yazılı eser kabul edilmemektedir. (Göktürk Yazıtları)
- II. Bu anıt, Bilge Kağan'ın ölümünden sonra oğlu tarafından diktirilmiştir. (Bilge Kağan Yazıtı)
- III. 10. yüzyıldan kalma olduğu sanılan ve Göktürk alfabesiyle yazılmış bu eser bir fal kitabıdır. (Irk Bitig)
- IV. Bu anıtı Bilge Kağan, savaşta ölen kardeşi Kültigin adına diktirmiştir. (Kültigin Yazıtı)
- V. İyi düşünceli şehzadenin bütün canlılara yardım etmek için çıktığı yolculuğu anlatmaktadır. (Kalyanamkara Papamkara Hikâyesi)

Numaralanmış açıklamalardan hangisi ayraç içerisinde verilen eserle ilişkilendirilemez?

- A) I B) II C) III D) IV E) V

Çözüm:

II, III, IV ve V. cümlelerde verilen bilgiler doğrudur fakat I. cümlede verilen açıklama Yenisey Yazıtları'na aitken Göktürk Yazıtları için olduğu bilgisi verilmiştir ki bu da yanlış olur.

Cevap: A

HAMLE-3

bir de sen dene!

Aşağıda verilen bilgileri doğru yanlış durumuna göre değerlendiriniz.

1. Türklerin en eski yazılı eserleri 6. yüzyıldaki Yenisey Yazıtları'dır. ()
2. Milattan sonra 8. yüzyılda ortaya konulan Orhun (Göktürk) Yazıtları, Türk edebiyatının ilk yazılı örnekleridir. ()
3. Göktürk alfabesi metinleri, isim olarak Göktürk veya Orhun olarak adlandırılır. ()
4. Göktürk alfabesi 38 harften meydana gelmektedir. Dördü sesli olup, sekiz sesi karşılar, geri kalan harfler sessiz harf statüsündedir. Soldan sağa doğru yazılır ve bu şekilde okunur. ()
5. Uygur Dönemi metinlerinin büyük bir bölümü Maniheizm ve Budizm temalı kutsal metinlerdir. ()
6. Altun Yaruk adlı eser Budizm'in kutsal kitabıdır. Eserde Burkanlığın temel esasları din adamlarının menkıbeleriyle süslenerek anlatılmıştır. ()

HAMLE-1

kuralı öğren!

YAZIM KURALLARI

1. Büyük Harflerin Kullanımı

Cümlelerin ilk harfi büyük olur. Özel adların baş harfi büyük yazılır. Nokta(.), iki nokta (:), ünlem (!), üç nokta (...) ve soru (?) işaretleri ile biten bir cümleyi izleyen cümle niteliğindeki söz gruplarının ilk harfi büyük yazılır. Bağlaç ve soru ekleri dışındaki yazı başlıklarının her sözcüğünün ilk harfi büyük olur.

2. Yer-Yön Adlarının Yazımı

Yön adlarında kullanılan batı, doğu, güney, kuzey, aşağı, orta, yukarı, iç vb. kelimeler yer isimlerinden önce geliyorsa büyük harfle; tek başına veya yer isimlerinden sonra geliyorsa küçük harfle başlar.

3. Ay ve Gün Adlarının Yazımı

Ay ve gün adları küçük harfle yazılır. Belli bir tarih bildiren ay ve gün adları büyük harfle başlar. Tarihlerden sonra gelen ekler kesme işareti ile ayrılır.

4. Güneş, Ay ve Gezegen Adlarının Yazımı

Gezegenler, burçlar, gök cisimleri evrende tek varlıklar oldukları için büyük harfle yazılır.

5. Kısaltmaların Yazımı

Kurum, kuruluş adlarının kısaltmalarında ayrı yazılan her sözcüğün yerine bir büyük harf konur. Bu tür kısaltmaların sonuna da arasında da nokta konmaz. Makam, san, özel ad göstermeyen sözcüklerin kısaltmaları küçük harfle yazılır. Özel ad ile ilgili kısaltmalarda kelimenin birkaç harfi alınırsa yalnız birinci harfi büyük yazılır.

6. Sayıların Yazımı

Sayılar, genel olarak rakamla gösterilir ancak kimi durumlarda yazı ile yazılır. Yazıya geçirilmiş sayıların her rakamı ve basamağını gösteren sözcük ayrı yazılır. Rakamla yazılmış sayıya getirilen ekler kesme işareti ile ayrılır. Sert sessiz benzeşmesi kuralına dikkat edilir.

7. İki kelimelerin Yazımı

İki kelimeli oluşturulan sözcükler ayrı yazılır ve aralarına hiçbir noktalama işareti konmaz.

8. Pekiştirmeli Sözcüklerin Yazımı

Türkçede pekiştirmeli sıfat ya da zarflar; ilk hecelerine getirilen m, p, r, s ünsüzleriyle yapılır ve bitişik yazılır.

9. Birleşik Sözcüklerin Yazımı

- Yardımcı fiillerle yapılan birleşik fiiller ses düşmesi veya türemesi olursa bitişik, diğer hallerde ayrı yazılır. * Kuralı (özel) birleşik fiiller bitişik yazılır.
- Birleşik sözcüklerde anlam kayması veya sözcük türü kayması varsa bitişik yazılır, kayma yoksa ayrı yazılır.

10. "-ki" Ekinin Yazımı

Türkçede üç türlü "-ki" vardır.

- Sıfat yapan "-ki" ile ilgi zamiri olan "-ki", bitişik yazılır.
- İlgili zamiri olan "-ki" büyük ünlü uyumuna uymaz.
- Bağlaç olan "ki" ayrı yazılır.

"Halbuki, mademki, oysaki" gibi bağlaçlarda bitişik yazılır.

HAMLE-2

örneği incele!

Örnek:

Aşağıdaki cümlelerin hangisinde büyük harflerin yazımıyla ilgili bir yazım yanlışı yapılmıştır?

- Bir zamanlar -bu zamanlar çok da uzak değildir, bundan on, on iki yıl önce- Türk saltanatının maddi sınırları uçsuz bucaksız denilecek kadar genişti.
- Anadolu kentlerini, köylerini (Köy sözünü de çekinerek yazıyorum.) gezsek bile görmek için değil, kendimizi göstermek için geziyoruz.
- Bu eskiliği siz de çok evde görmüşsünüzdür: duvarlarda çiviler, çivi yerleri, lekeler...
- Bu hafta sonu Telli babaya gidip dilek dileyebilecekmiş her hafta sonu yaptığı gibi.
- Biz dünyadan ayrı yaşarken dünya epey değişmiş.

Çözüm:

A, B, C ve E seçeneklerinde herhangi bir yanlışlık yoktur fakat D seçeneğinde "Akrabalık adı olup lakap veya unvan olarak kullanılan kelimeler büyük harfle başlar." Kuralına rağmen "Telli Baba" yanlış yazılmıştır

Cevap: D

HAMLE-3

bir de sen dene!

Aşağıdaki cümlelerde yazım yanlışlarının nedenini yanına yazınız.

- Kilisedeki Meryem Ana Tablosunu uzun uzun inceledik.
- Tarihte bugün, Cıralı Taş devri konusunu işledik.
- Ziya Gökalp türkolog kimliğiyle ön plandadır.
- Van depremini Van gölündeki faylar tetiklemiş.
- Tanıştıkları günü hiç unutmadı. 10 Eylül sabahı bu iş yerinin önünde buluşmuşlardı.
- TBMM'nde dün onaylanan yasa yarın yürürlüğe girecek.
- Eğer sınıfı geçemezse ABD'ndeki stajyerlik hakkını kaybedecek.
- Yayınevimiz 2003'de kuruldu. 60'a yakın şiir kitabı yayımladık.

1. Eski Türkçe Devresi, 8. yüzyıldan 13. yüzyıla kadar olan zamanı içine almaktadır. Bütün Türkler 10.yy'dan sonra Karahanlı Türkçesini kullanmışlardır. Tabii ki bunu yazı dili için söylüyoruz. Bu devrede gerek Türk dilinde gerekse Türk kültüründe önemli değişimler olmuştur. İslamiyet resmen kabul edilmiş ve alfabe olarak Arap harfleri alınmıştır.

Aşağıdaki eserlerden hangisi "Eski Türkçe Devresi"nde yer almaz?

- A) Kutadgu Bilig
B) Divanü Lügati't Türk
C) Atabetü'l Hakayık
D) Divanı Hikmet
E) Muhakemetü'l Lügatayn

2. Uygur metinlerinden olan Sekiz Yükmek'te (Sekiz Yığın) Çinceden çevrilmiş, burkancılığa ait dinî-ahlâkî inanışlar ve bazı pratik bilgiler vardır. Uygurlar arasında çok yayılan bu eser; kısa cümleleriyle, içten anlatımı ve zengin söz varlığıyla dikkati çeker.

Bu parçada sözü edilen ürünler Türkçenin hangi dönemine aittir?

- A) İlk Türkçe
B) Ana Türkçe
C) Eski Türkçe
D) Orta Türkçe
E) Yeni Türkçe

3. Türk dilinin ortaya çıkış tarihi kesin olarak bilinmemektedir. Türkçenin bilinen yazılı metinlerinden önceki dönemleri "karanlık dönem" olarak kabul edilmektedir.

Buna göre;

- I. Yenisey Yazıtları
II. Kutadgu Bilig
III. Divan-ı Lügati't Türk

eserlerinin hangilerinin yayımlanmasıyla karanlık dönem sona ermiştir?

- A) Yalnız I
B) Yalnız II
C) Yalnız III
D) I, II
E) I, II, III

4.

TÜRKÇENİN GELİŞİM EVRELERİ		
İlk Türkçe		
Ana Türkçe		
Eski Türkçe		
1) Göktürk	2) Uygur	3) Karahanlı
Orta Türkçe		
1) Batı Türkçesi	2) Kuzeydoğu Türkçesi	

Bu tabloya göre aşağıdaki eserlerden hangisi Türkçenin farklı bir evresine aittir?

- A) Sinekli Bakkal
B) Altun Yaruk
C) Şikâyetname
D) Bursa'da Zaman
E) Hüsrev ü Şirin

5. **Aşağıdakilerin hangisinde bir bilgi yanlışı vardır?**

- A) Orta Türkçe Devri, Türklerin yeni yazı dillerini meydana getirdikleri bir dönemdir. Bu devirde Türkler batıda Anadolu'ya kuzeyde Karadeniz'in kuzeyi ile batı kısmına kadar yayıldı.
B) Kuzeydoğu Türkçesi XIII. yüzyıl ile XIV. yüzyıllarda Eski Türkçenin devamı olarak Hazar Denizi'nin kuzeyinde ve Orta Asya'da kullanıldı.
C) Batı Türkçesi; Eski Anadolu Türkçesi, Osmanlı Türkçesi ve Türkiye Türkçesi olarak üç devreye ayrılır.
D) İlk Türkçe; KökTürk, Uygur ve Karahanlı devirlerini içine alır. Türkler bu zaman içinde birbirlerinden ayrı bölgelerde yeni kültür merkezleri meydana getirmelerine rağmen hep bu dile bağlı kalmışlardır.
E) Orhun Kitabeleri de denen Kök Türk Yazıtları, Uygurlardan kalan dinî ve hukukî metinler, Karahanlılar Devri'nde yazılan ve İslami Türk edebiyatının başlangıcını meydana getiren Kutadgu Bilig, Divanı Lügati't Türk ve Atabetü'l Hakayık gibi eserler Eski Türkçe ile yazılmıştır.

1. Aşağıdakilerden hangisi "sözlü edebiyat"ın genel özelliklerinden biri değildir?

- A) Ölçü, millî ölçümüz olan hece ölçüsüdür ve bunların 7'li, 8'li ve 11'li olanları tercih edilmiştir.
- B) Nazım birimi dörtlük'tür.
- C) Sığır (av törenleri), şölen (dini ayinler), yuğ (ölen kişinin ardından yapılan törenler) adı verilen toplantılarda oluşmuştur.
- D) Dildeki kelime sayısı sınırlı kalmıştır. Yabancı dillerin etkisi yoktur, saf bir Türkçe kullanılmıştır.
- E) Dizelerde genel olarak zengin uyak ve redif kullanılmıştır.

2. (I) Sözlü Edebiyat Türklerin henüz yazıyı kullanmadıkları dönemdeki edebiyattır. (II) Bu dönemde, Türk toplumlarında ozan denen saz şairleri bulunurdu. (III) Bunlar dinî törenlerde ve bütün sosyal etkinliklerde şiir söyler, destan okurlardı. (IV) Böylece dilden dile dolaşan bir şiir geleneği oluşmuş, tarih boyunca tüm kültür değişmelerine rağmen yok olmayan bu gelenek günümüze kadar kulaktan kulağa yayılarak varlığını sürdürmüştür. (V) Sözlü edebiyatta düzyazı, en geniş yeri tutar; ürünler, kopuz denilen bir çalgı eşliğinde söylenirdi.

Bu parçada numaralanmış cümlelerin hangisinde bilgi yanlışlığı vardır?

- A) V B) I C) II D) III E) IV

3. Üdiğ mini komitti

Sakinç manga yamıttı

Könglüm angar emitti

Yüzüm mening sargarur

Günümüz Türkçesiyle

Aşk beni coşturdu ve heyecanlandırdı

Dert bana geldi ve bende toplandı

Gönlüm o güzele meyletti;

Yüzüm o yüzden sararıyor

Bu şiirle ilgili aşağıdakilerden hangisi söylenemez?

- A) Hece ölçüsüyle yazılmıştır.
- B) Redife yer verilmiştir.
- C) Kafiye yer verilmiştir.
- D) Dili oldukça ağırdır.
- E) Nazım birimi dörtlüktür.

4. İslamiyet öncesi Türk edebiyatında; yiğitlik, aşk, tabiat ve savaş konularında söylenen şiirlere - - - -, yapılan yas törenlerine - - - -, öğüt verici atasözü niteliğinde olan sözlere - - - -, ziyafet törenlerine - - - - denirdi.

Bu cümlede boş bırakılan yerlere aşağıdakilerin hangisinde verilenler sırasıyla getirilmelidir?

- A) koşma – semai – varsağı – destan
- B) ilahi – nefes – deme – ayin
- C) koşuk – yuğ – sav – şölen
- D) mesnevi – destan – hikaye – efsane
- E) koşuk – sagu – sav – destan

5. "Aç ne yimes, tok ne times."

(Aç, ne yemez; tok, ne demez.)

Bu cümle ile ilgili olarak aşağıdakilerden hangisi söylenemez?

- A) Şiirsel bir söyleyişe sahiptir.
- B) İslamiyet etkisi vardır.
- C) Öğüt içeriklidir.
- D) Yoğun anlatımlıdır.
- E) Bir sav örneğidir.

6. Aşağıdakilerden hangisinde destanlarla ilgili yanlış bilgi verilmiştir?

- A) Destanlarda olağanüstü olaylar sıkça görülür, insanın doğayla ve üstün güçlerle mücadelesi düş gücüyle, mitolojik öğelerle ortaya koyulur.
- B) Büyük felaketleri, göçleri, kişisel kahramanlıkları, dinî, millî ve sosyal olayları konu edinen ve uzun manzumlar olarak söylenen ürünlerdir.
- C) Koşuk ve sagular coşku ve heyecanı dile getirirken destanlar olay çevresinde gelişen edebi metinlerdir.
- D) Destanları oluşturan çekirdek olay o dönemde yaşanmıştır.
- E) Destanların günümüze kadar gelmesindeki en büyük pay, destan döneminde yaşayan destan yazarıdır.

1. Aşağıdakilerden hangisi "Yazılı edebiyat" döneminin özelliklerinden biri değildir?

- A) Dönem ürünleri Göktürkçe ve Uygurca ile verilmiştir.
- B) Hem halk diline dayalı bir anlatım (Tonyukuk Anıtı) hem de sanatlı bir söylev diliyle yapılan anlatım (Kültiğin ve Bilge Kağan Anıtları) kullanılmıştır.
- C) Hem dinî hem de din dışı ürünler verilmiştir.
- D) Bazı atasözleri (savlar) ve destanlarımız bu dönemde yazıya geçirilmiştir. (Elimizde Uygurca yazılmış savlar ile Oğuz Kağan Destanı'nın metni vardır.)
- E) Şiirlerde nazım birimi dörtlük; ölçü, ulusal ölçümüz olan hecedir.

2. I. Dil, yabancı dillerin etkisinden oldukça uzaktır.
 II. Yazılı ve sözlü edebiyat şeklinde iki koldan gelişimini sürdürmüştür.
 III. Türkçenin bilinen ilk mesnevisi bu dönemde kaleme alınmıştır.
 IV. Şiirlerde nazım birimi dörtlük, ölçü hece ölçüsüdür.
 V. Gök Tanrı inancının etkileri görülür.

Numaralanmış cümlelerden hangisi İslamiyet öncesi Türk edebiyatının bir özelliği değildir?

- A) V B) II C) IV D) I E) III

3. Orta Moğolistan'da Koça-Çaydam Gölü dolayında Orhun Irmağı'nın eski yatağı yakınında bulunduğu için Orhun Yazıtları adıyla anılan yazıtlardan Tonyukuk Yazıtı'nın 720, Kül Tigin Yazıtı'nın 732, Bilge Kağan'ın 735 yıllarında dikilmiş olduğu tahmin edilmektedir. Kül Tigin ve Bilge Kağan yazıtlarının arası yaklaşık 1 kilometredir. Tonyukuk Yazıtı, Orhun Irmağı'nın 360 km. doğusunda bulunmasına rağmen aynı döneme ait olması ve aynı konuları ihtiva etmesi bakımından Orhun yazıtları arasında anılmıştır.

Bu parçada sözü edilen ürünler Türkçenin hangi dönemine aittir?

- A) Ana Türkçe B) İlk Türkçe C) Eski Türkçe
 D) Orta Türkçe E) Batı Türkçesi

4. I. Milattan sonra 10. yüzyılda ortaya konulan bu yazıtlar, Türk edebiyatının ilk yazılı örnekleridir.
 II. Yazıtlarda dağılan Göktürklerin, Bilge Kağan ve kardeşi Kül Tigin tarafından bir araya getirilişi ve Göktürk Devleti'nin yeniden kuruluşu anlatılmaktadır.
 III. Orhun Anıtları'nın yazarı, Yolluğ Tigin'dir.
 IV. Dil, yabancı etkilerden uzak ve yalın bir Türkçedir. Yazıtlarda yer yer gerçekçi bir tarih dili, yer yer eleştiri cümleleri, yer yer de güçlü bir söylev dili kullanılmıştır.
 V. Yazıtlarda aliterasyonlu (ses tekrarına dayalı) bir söyleyiş vardır.

Numaralanmış cümlelerden hangisi Orhun (Göktürk) Yazıtları'nın özelliklerinden biri değildir?

- A) I B) II C) III D) IV E) V

5. Aşağıdakilerden hangisi Uygur metinlerinden biri değildir?

- A) Irk Bilig (Fal kitabı)
- B) Kalyanamkara ve Papamkara Hikayesi
- C) Altın Yaruk (Altın ışık)
- D) Kül Tigin Yazıtı
- E) Sekiz Yükmek (Sekiz cennet)

6. Tengri tek Tengride bolmış Türk Bilge Kağan bu ödke olurtum. Sabimin tüketi eşidgil. Ulayu ini yigünüm oğlanım biriki oğuşum budunum biriye şadpıt begler yınıya tarkat buyruk begler Otoz (Tatar..)

Günümüz Türkçesiyle

Tanrı gibi gökte olmuş Türk Bilge Kağanı, bu zamanda oturdum. Sözüümü tamamıyla işit. Bilhassa küçük kardeş yeğenim, oğlum, bütün soyum, milletim, günyedeki şadpıt beyleri, kuzeydeki tarkat, buyruk beyleri, Otuz Tatar...

Bu parça aşağıdakilerin hangisinden alınmış olabilir?

- A) Göktürk Yazıtları
- B) Yenisey Yazıtları
- C) Kutadgu Bilig
- D) Atabetü'l Hakayık
- E) Bozkurt Destanı

1. Üste mavi gök altta yağız yer yaratıldığında ikisinin arasında insanoğlu yaratılmış. İnsanoğlunun üzerine atalarım Bumin Kağan, İstemi Kağan tahta oturmuşlar; tahta oturarak Türk milletinin ülkesini, töresini yönetmiş, düzenlemişler. Dört yön hep düşman imiş. Ordular gönderip dört yöndeki milletleri hep (egemenliği altına) almış, hep buruk yapmış. Başlılara baş eğdirmiş, dizlilere diz çöktürmüştü. Doğuda Kadırgan ormanına, batıda Demir kapıya kadar (Türk milletini) kondurmuş. Bu ülkelerin arasında teşkilatsız Göktürkleri düzenleyip öylece oturturlarmış. Bilgili Kağan imişler, cesur Kağan imişler. Buyrukları yine bilgili imiş. Onun için ülkeyi öylece tutmuş, ülkeyi tutup töreler düzenlemişler. Türk milletinin adı sanı yok olmasın diye, babam kağanı, annem hatunu yükseltmiş olan Tanrı onlara ülke veren Tanrı, Türk milletinin adı sanı yok olmasın diye beni o Tanrı kağan olarak tahta oturttu. Varlıklı, zengin bir millet üzerine kağan olmadım. İçte açsız, dışta çıplak, yoksul bir milletin üstüne kağan oldum. Küçük kardeşim Kül Tigin ile sözleştik. Babamızın, amcamızın kazanmış olduğu milletin adı sanı yok olmasın diye Türk milleti için gece uyumadım, gündüz oturdum. Küçük kardeşim Kül Tigin ile ölesiye çalıştım... Ölecek olan milleti diriltip doğrulttum, çıplak milleti giyimli, yoksul milleti zengin kıldım, az milleti çok kıldım. Başka ülkelerden, başka kağanlardan daha iyi kıldım.

Bu parça ile ilgili olarak aşağıdakilerden hangisi söylenmez?

- A) Türklerin topraklarını nasıl ve nerelere kadar genişlettiklerinden söz etmektedir.
- B) Türk kağanlarının milletine bakış açısını ve devleti için yapabileceklerini yansıtmaktadır.
- C) Birinci kişi ağzından yazılmıştır.
- D) Göktürkler döneminde yönetimde bulunan kağanlar hakkında bilgi vermektedir.
- E) Hitap sözcüklerine yer vererek etkileyciliği artırmış, dikkat çekmiştir.
2. Ben Bilge Tonyukuk'um. Çin ülkesinde doğdum. Türk milleti Çin'de tutsak idi. Türk milleti hanını bulmayınca Çin'den ayrıldı, han sahibi oldu. Hanını bırakıp yine Çin'e tutsak düştü. Tanrı şöyle demiş: Han verdim, hanını bırakıp tutsak düştün. Tutsak düştüğün için Tanrı öldürdü. Türk milleti öldü, bitti, yok oldu. Türk milletinin yerinde boy kalmadı.

Bu parça aşağıdakilerin hangisinden alınmış olabilir?

- A) Orhun Yazıtları B) Yenisey Yazıtları
C) Kutadgu Bilig D) Atabetül Hakayık
E) Alp Er Tunga Destanı

3. **Aşağıdakilerin hangisinde yapılan açıklama parantez içindeki eserle ilgili değildir?**

- A) 10. yüzyılın ilk yarısında yazıldığı tahmin edilen eser, Budizm'in esaslarını, felsefesini ve Buda'nın menkibelerini anlatmaktadır. (Altın Yaruk)
- B) Eserde beş duyu organının anlamı ve görevleri Budist bir yaklaşımla verilmiş ve bazı manevi bilgiler anlatılmıştır. (Sekiz Yükme)
- C) İyi yürekli bir şehzadenin bütün canlılara yardım etmek ve canlıların birbirlerini öldürmelerine engel olmak üzere çok değerli bir mücevheri ele geçirmek için çıktığı maceralı yolculuk anlatılır. (Prens Kalyanamkara, Papamkara)
- D) Tahminen 930 yılında kaleme alınmış olan eser, İslam etkisinde yazılmış bir fal kitabıdır. (Irk Bitig)
- E) Maniheizm'in öğretileri çerçevesinde yazılmış bir tövbe ve dua kitabıdır. (Huastuanift)

4. **Aşağıdaki eserlerden hangisi Uygur alfabesiyle yazılmıştır?**

- A) Dede Korkut Hikâyeleri
B) Tonyukuk Abidesi
C) Kutadgu Bilig
D) Irk Bitig
E) Divanu Lügati't Türk

5. Orhun yazıtları, Bilge Kağan ve Tonyukuk tarafından yazılmış II. Doğu Türk Kağanlığı'nın tarihi gibidir. Kül Tigin ve Bilge Kağan yazıtlarında dünyanın ve insanoğlunun yaratılışına bir cümleyle değinildikten ve birinci kağanlığın tarihi ana çizgileriyle özetlendikten sonra ikinci kağanlığın kuruluşun Kül Tigin'in 731'de ölümüne kadarki siyasî ve askerî tarihi anlatılır. Özellikle Bilge Kağan'ın beylerine ve halkına seslendiği bölümler son derece etkili bir anlatım gücüne sahiptir. Bu bakımdan Orhun Yazıtları'nın Türkçenin en eski ve en güzel nesir ve hitabet örnekleri olduğu söylenebilir.

Bu metinden hareketle aşağıdakilerden hangisine ulaşamaz?

- A) Yazıtların 2. Göktürk devleti döneminde dikildiğine
B) 1. Göktürk Devleti ile ilgili bilgiler de verildiğine
C) Adlarını Orhun kenarında buldukları için aldıklarına
D) Eserlerin nutuk örneği olarak değerlendirilebileceğine
E) Düzyazı şeklinde oluşturulduklarına

hamle soruları

5

HAMLE-1

kuralı öğren!

"-de" Ekinin ve "de" Sözcüğünün Yazımı

Türkçede üç tür "de" vardır:

- Hal eki olan "-de", sözcüklere bitişik yazılır. Ünlü uyumuna göre değişir. Özel isimlerden sonra kesme işareti ile ayrılır.
- Yapım eki olan "-de", sözcüklere bitişik yazılır ve kelimenin anlamını değiştirerek yepyeni bir kelime oluşturur.
- Bağlaç olan "de" tek başına bir sözcüktür. Ayrı yazılır. Ünlü uyumuna uyar. Kesme işareti ile ayrılmaz. Ünsüz benzeşmesine uğramaz.

"-ıncı, -inci" Ekinin Yazımı

Rakamlara getirilerek sıra anlamı katar. Rakamlardan sonra kesme işareti ile ayrılarak yazılır. Bazı durumlarda "-ıncı, -inci" ekinin yerine nokta (.) getirilir. İkisini birden bir rakamda göstermeyiz.

Bazı Sözcüklerin Yazımı

Ağabey, alışveriş, altmış, antoloji, antrenman, antrenör, arabesk, asfalt, asma köprü, art arda, bağırsak, birdenbire, değnek, denizalti, dinazor, dövmek, egzoz, ekşi, elektrik, erozyon, espri, eşkıya, eşofman, gardırop, gitgide, hafriyat, herkes, hiçbir, hiç kimse, ıstırap, inisiyatif, karakter, karnabahar, kayısı, kibrit, kirpik, kompozisyon, kontör, kontrol, kravat, kurdele, laboratuvar, mahcup, mahpus, mahzun, makine, matematik, maydanoz, meyve, müteahhit ne var ki, nüfuz etmek, operatör, orijinal, ovuşturmak, ögle vakti, panjur, pek çok, pijama, profesör, ritim, seyahat, sinema, stadyum, stajyer, sürpriz, şalter, şarj, şoför, tahterevall, tazyik, telgraf tıraş, trafik, Trakya, tren, üniversite, voleybol, ya da, yalnız, yanı sıra, yanlış, yeğen, zürafa

NOKTALAMA İŞARETLERİ

1. Nokta (.)

Bitmiş cümlelerin sonuna veya cümle değeri taşıyan sözcüklerin sonuna konur. Kısaltılmış sözcüklerin sonuna konur. Bölümleri numaralamak için satır başlarına konan büyük harf ve rakamlardan sonra kullanılır. Tarihlerde gün, ay, yıl rakamlarını ayırır. Saat gösteren sayılarda zaman birimlerinin arasına konur. Sıra bildiren (-ıncı, -inci) ekinin yerine geçer.

2. Virgül (,)

Cümledeki eş görevli sözcüklerin, söz öbeklerinin ve sıralı cümlelerin arasına konur. Yüklemden uzakta kalmış öznenin sonuna konur. Bir isimden önce gelen işaret zamirleri virgülle ayrılmazsa işaret sıfatı sanılabilir. Böyle bir karışıklığı gidermek için zamirin sonuna getirilir. Adlaşmış sıfatlar cümlede bir isimden önce gelirse sıfat gibi algılanır. Böyle olmadığını göstermek için adlaşmış sıfattan sonra konur. Cümledeki ara sözün başına ve sonuna konur. Başkasından aktarılan cümleler tırnak içinde belirtilir. Tırnak içinde belirtilmemişse cümlelerin bitiminde virgül kullanılır ve söze devam edilir.

HAMLE-2

örneği incele!

Örnek:

Soru anlamı taşıyan "mı, mi, mu, mü" eki birlikte kullanıldığı sözcükten ayrı yazılır.

Bu açıklamaya göre aşağıdaki cümlelerin hangisinde "mı, mi, mu, mü" ekinin yazımıyla ilgili bir yanlışlık yapılmıştır?

- Mine, kardeşine ders çalışmayacak mısın, diye sordu.
- Nazlı, teyzesine saygısızlık yapılmayacağını bil miyormuydu?
- Kardeşine duyduğu özlem miydi yoksa sevgi mi, emin değildi.
- Bu elbiseyi sana baban mı almıştı?
- Fatih'in güzel mi güzel bir evi vardı ama satmıştı.

Çözüm:

B seçeneğindeki "bil miyormuydu" sözcüğündeki ilk "mi" olumsuzluk ekidir dolayısıyla birleşik; ikinci "mi" soru ekidir ve ayrı yazılmalıdır.

Cevap: B

HAMLE-3

bir de sen dene!

Aşağıdaki cümlelerde yazım yanlışlarının nedenini yanına yazınız.

- Benim ki kırıldı, senin kini ver.
- Öyleki dillerin ölümüyle kültürler de yitip gidiyor ve bu yok oluş yalnızca o dili konuşan insanları değil, dünyayı da etkiliyor.
- Anlaşma metnine her iki tarafta sadık kaldı.
- Bu soğuk ta dışarı çıkarsan yine hastalanırsın.
- Geçen yıl Cumhuriyet'in 75'nci yılını kutladık.
- Ardından ağlamıyan hiç kimse kalmadı.
- Herkez son baskı hakkında yorum yapma telaşında.
- Bu espiyriye çok güldüler.

HAMLE - 1

kuralı öğren!

3. Noktalı virgül (;): Biçimce ayrı, anlamca birbirine bağlı cümlelerin arasına konur. Virgülle ayrılmış bölümleri gruplar. Cümlede virgülle önenemeyecek anlam karışıklığını önlemek için kullanılır.

4. İki nokta (:): Bir cümleden sonra örnek verileceği ve açıklama yapılacağı zaman kullanılır. Bir yerden veya bir kimseden olduğu gibi aktarılan bir sözü belirtmek için, aktarılan sözlerden önce konur. Konuşmalardan önce kullanılır.

5. Üç Nokta (...): Çeşitli sebepler yüzünden tamamlanmamış cümlelerin sonuna konur. (Eksiltili cümlelerin sonuna) Yazı içinde açıklanmak istenmeyen adlar, sözcükler yerine konur. Hatırlanmayan bilgiler yerine kullanılır. Söylenmesinden utanç duyulan, ahlaka aykırı sözler yerine kullanılır. Alıntıların baş tarafından çıkarılmış sözlerin yerine kullanılır.

6. Soru İşareti (?): İçinde soru anlamı bulunan cümlelerin sonuna konur. Soru işareti parantez (?) içerisinde belirtilirse alay veya net olmama anlamıyla kullanılır. Soru anlamı ifade eden sözcüklerin sonuna konur. Sözde soru cümlelerinin sonuna konur.

7. Ünlem İşareti (!): İçinde ünlem sözcüğü bulunan cümlelerden sonra kullanılır. Ünlem işareti böyle cümlelerde ya ünlem sözcüğünden sonra ya da cümlenin sonuna konur. Şaşma, acıma, kızma gibi derin, sarsıcı, dokunaklı duygular anlatan cümlelerin sonuna konur. Bir sözün tam tersini kastetmek için, o kavramla alay edildiğini, o kavramın küçümsendiğini göstermek için parantez içinde kullanılır.

8. Kısa Çizgi (-): Satır sonuna sığmayan sözcükleri birleştirmek için kullanılır. İki ulus, iki tarih ya da iki şey arasında bir ortaklaşalık anlamı katmak için kullanılır. Karşıt kavramlar arasına -eğer bir ikileme oluşturmamışlarsa- konur. Ara sözlerin başına ve sonuna konur.

9. Tırnak İşareti (" "): Başkalarının yazılarından, sözlerinden olduğu gibi aktarılanların başına ve sonuna konur. Özellikle belirtmek istenen bir terim, bir sözcük, tırnak içinde gösterilir. Eser adlarının, yazı başlıklarının başına ve sonuna konur.

10. Parantez () (Ayrac): Cümlede geçen sözcük veya söz öbeklerinin açıklamalarında kullanılır. Bir sözcüğün eş anlamlısı, yanına parantezle yazılabilir. Yabancı sözcüklerin okunuşu parantez içinde verilir.

11. Kesme İşareti (^): Özel isimlere getirilen çekim ekleri ayırmada kullanılır. Sayılara getirilen ekleri ayırmada kullanılır. Kısaltmalardan sonra gelen ekleri ayırmada kullanılır. Türlü nedenlerle ünlü düşmesini göstermek için kullanılır. Yazılışları birbirine yakın olan sözcüklerde anlam karışıklığını engellemek için kullanılır.

12. Düzeltme İşareti (^): Arapça ve Farsça kökenli sözcüklerde "k", "g" ünsüzlerinden sonra gelen "a" ve "u" ünsüzleri üzerine konur. Yazılışları aynı, okunuşları ayrı olan sözcükleri ayırmak için kullanılır. Devlet kuruluşlarıncı benimsenmiş bazı özel adlarla yer adlarında kullanılır.

HAMLE - 2

örneği incele!

Örnek:

Şairin ne hissettiği (I) kafasının içinde (II) ya da dilerseniz siz buna kalbinin içinde deyin (III) neyi biriktirip kurduğu çok da önemli değil (IV) bu düşünceleri (V) niyetleri sanatına yansıtılabildiği kadarıyla yakalıyoruz (VI)

Bu parçada numaralanmış yerlerden hangisine noktalı virgül (;) getirilmelidir?

- A) I B) II C) III D) IV E) V

Çözüm:

I numaralı yere virgül, II ve III numaralı yere ara sözü göstermek için virgül ya da kısa çizgi, V numaralı yere virgül ve VI numaralı yere nokta konmalıdır. IV numaralı yere ise virgüllerle devam eden yargıda "bu nedenle" anlam ilgisini sağlamak için noktalı virgül kullanılmalıdır.

Cevap: D

HAMLE - 3

bir de sen dene!

Aşağıdaki cümlelerde yanlış kullanılan noktalama işaretini yanına yazınız.

1. Bana göre edebiyat; düşüncelerin dilidir.
2. Çok yazan bilmez: Çok okuyan bilir.
3. Kimin ne söylediğini hatırlıyor musun.
4. Nemide sessiz, sakın ve kendi halinde bir genç, kızdı.
5. Bunları hep sana borçluyuz: çünkü sen yardımlarını bizden esirgemedin.
6. Aganta Burina Burinata : özgürlüğün, güzelliğın, başkaldırının, insanoglunun geçmişteki ve gelecekteki arayışlarının, çağdaş insancıl bakışların sergilendiği güçlü bir romandır.
7. Solon'a sormuşlar ; "En iyi anayasa hangisidir?"
8. Türkçe'nin konuşulduğu pek çok ülke var.
9. Gece, gündüz demeden çalışırdı.

1. Aşağıdaki cümlelerin hangisinde "da, de" bağlacının yazımıyla ilgili bir yanlışlık yapılmıştır?

- A) Konya'ya gelenlerin uğradıkları yerlerden biri de Alaattin Tepesi'dir.
 B) Şiir dinleme beceresi, belki de şiir okuma becerisinden çok daha önemlidir.
 C) Edebiyatın topluma karşı sorumluluğu olduğu gibi geleceğe de sorumlu olduğunu söyleyebiliriz.
 D) Yemeğin lezzetlisi isteniyor da hijyen ise bir ortam neden talep edilmiyor, bilmiyorum doğrusu.
 E) Sanatçı özgür düşünce ortamı bulupda sanat eseri veremiyorsa aynaya bakmalıdır.

2. Aşağıdaki cümlelerin hangisinde ses olaylarıyla ilgili bir yazım yanlışı vardır?

- A) Geometri bilmiyen bu kapıdan giremez, sözü birçok kişi tarafından bilinir.
 B) Ben demekten çekinen, her görgüsüne, her görevine ister istemez bir parça kattığını kabul etmeyen kişi denemeciliğe özenmesin.
 C) Deneme yazarı samimi bir üslupla kendine ait tercihleri, zevkleri, inançları, beğendikleri ile beğenmediklerini dile getirir; daima kendi kendisiyledir.
 D) İlim, sanat, felsefe ve benzeri konularda yazılabilen denemeler için kesin bir sınırlama getirmek mümkün değildir.
 E) Denemenin ilk örneklerini Fransız yazar Montaigne vermiştir. Daha sonra İngiliz yazar Bacon türü geliştirmiştir.

3. (I) Şehrin savunmaya en uygun mevki olan Harşena dağı üzerinde kurulmuştur. (II) Bu nedenle Harşena Kalesi ismiyle de bilinmektedir. (III) Kalenin önemli tepe noktası ve bazı bölümleri sağlam kesme taşlarla, sur duvarları da moloz taşlarda yapılmıştır. (IV) Sekiz savunma kademesine sahiptir. (V) Erken Tunç Çağı'ndan (MÖ 3200) itibaren diğer uygarlıklar tarafından da kullanılmıştır.

Bu parçada numaralanmış cümlelerin hangisinde özel isimlerin yazımıyla ilgili bir yanlışlık yapılmıştır?

- A) I B) II C) III D) IV E) V

4. (I) 1918 yılında Akşehir'de dünyaya gelen sanatçı, ilköğrenimini doğduğu yerde tamamlamıştır. (II) Yazar olmaya lise yıllarında karar veren Tark Buğra, İstanbul Erkek Lisesi'nde 2 yıl okumuş, 1936 yılında Konya Lisesi'nden mezun olmuştur. (III) Daha sonra İstanbul Üniversitesi Tıp Fakültesine kaydını yaptırmış, 2 yıl sonra Hukuk Fakültesine geçmiş, oradan da Edebiyat Fakültesinde okumaya başlamıştır. (IV) Mezuniyet tezini vermeden buradan da ayrılmıştır. (V) Birçok gazete ve dergide yazan sanatçı, Tercüman gazetesinden 1976 yılında istifa etmiş ve tamamıyla edebiyata yönelmiştir.

Bu parçada numaralanmış cümlelerin hangisinde yazım yanlışı yapılmıştır?

- A) I B) II C) III D) IV E) V

5. Büyük harfle yazılan kısaltmalardan sonra kesme işareti konur; ekler kısaltmanın okunuşuna göre yazılır.

Aşağıdaki cümlelerin hangisinde sayıların yazımı ile ilgili bir yanlışlık vardır?

- A) Bu yıl TRT'de birçok dizi izleyenlerin dikkatini çekiyor.
 B) Bu yıl TÜBİTAK'tan ödül olan kişiler Cumhurbaşkanlığı tarafından ödüllendirildi.
 C) Zeytinalı Harekatı ile TSK'nın imajı daha da parladı.
 D) TİKA'nın bu yıl üstlendiği sorumluluk milletçe göğsümüzü kabarttı.
 E) DSİ'deki yeni projeler Bursa'nın bazı köylerindeki su sorununa çözüm olacak gibi.

6. Yön adları yer adından önce gelirse büyük harfle yazılır yer adından sonra gelirse küçük harfle yazılır.

Buna göre aşağıdaki cümlelerin hangisinde yön adları ile ilgili bir yazım yanlışı vardır?

- A) Bu yıl Batı Karadeniz'deki yağışlar fındıkları denize döktü.
 B) Akdeniz'in batısında yeni doğalgaz kaynakları birçok ülkeyi heyecanlandırdı.
 C) Antalya'nın güneyinde kenevir ekilmeye tekrar başlandı.
 D) Hindistan, Güney'deki birçok ülkeden askeri açıdan büyüktür.
 E) Kuzey Fransa'da sarı yelekli eylemi başladı.

1. Aşağıdaki altı çizili sözcüklerin hangisinin yazımında yanlışlık yapılmıştır?

- A) Liselerde kulüp faaliyetleri sayesinde oldukça başarılı ürünler verilmiştir.
- B) Bazı arkadaşlarımızın düşünmeden yaptıkları espriler kimi gönülleri yaralıyor.
- C) Sabah kahvaltısında yeşil zeytin salatası isterdi.
- D) Birkaç kitap okumayan entellektüellerin sancısını kimler çekmedi ki!
- E) Üniversitede oluşturduğumuz dokümanların hiçbiri yeteri kadar korunmuyor.

2. Yardımcı eylemlerle kurulan birleşik fiillerde ses düşmesi veya ses türemesi varsa eylem bitişik yazılır.

Aşağıdaki cümlelerin hangisinde birleşik eylemlerin yazımıyla ilgili bir yanlışlık vardır?

- A) Hiçbir durumda takım arkadaşlarını terketmeyen bir anlayışa sahiptik.
- B) Yaşadığı bunca derdi, sıkıntıyı hiçbir zaman dert etmezdi.
- C) Çok iyi dinlendim, bugün kendimi çok iyi hissediyorum.
- D) Kardeşim, günlerce uğraştığım pazılı mahvetti.
- E) Çok değer verdiği bir kitap yıllar önce kaybolmuştu.

3. (I) Bedri Rahmi, halk şiirimizin hemen hemen bütün lezzetlerini tatmış ve şiirlerine yansıtmaya çalışmış bir şairimizdi. (II) Şiirin anlam olaylarına bakmazdı, onu kendi dünyasında geliştirdiğini düşünüyorum. (III) Kardeşi onun için günümüzün Karacaoğlan'ı diyordu. (IV) Aslında şairimizin birde ressamlık yönü vardır. (V) Ancak bu, çoğu kişi tarafından bilinmiyordu.

Bu paragrafta numaralanmış cümlelerden hangisinde bir yazım yanlışlığı vardır?

- A) I B) II C) III D) IV E) V

4. (I) Dış Dünyayı model alan doğası gereği her romanda bir mahkeme kurulur. (II) Bu mahkemenin de birçok aktörü vardır ama başrol her zaman yazarındır. (III) Yazar bir yargıçtır aslında, yarattığı kişilerin yazgılarına o yol verir; kimi zaman ödüllendirir onları, kimi zaman cezalandırır. (IV) Bu hak dağıtımı yazarın dünya görüşüne, kişisel karar ve seçimlerine bağlıdır. (V) Birey ve toplum için iyi ve kötünün ne olduğu ya da hangi suçların hangi cezalara çarptırılması gerektiği hakkındaki yargıları, o yazarın zihinsel yapısının, hukuk kavrayışının ve adalet duygusunun dışı vurumudur.

Bu paragrafta numaralanmış cümlelerden hangisinde bir yazım yanlışlığı vardır?

- A) I B) II C) III D) IV E) V

5. Gökbilim ve coğrafya ile ilgili konularda dünya güneş ay ve gezegen adları büyük harfle başlar.

Aşağıdaki cümlelerin hangisinde bu kurala uymayan bir kullanım vardır?

- A) Sınavdan düşük not alınca dünyalar başıma yıkıldı.
- B) Ay tutulması ile bu yıl en güzel Sinop'tan izlenecek.
- C) Bugün derste Dünya'nın yıllık hareketi ile ilgili soru çözdük.
- D) Bilim adamları güneşteki patlamaların bu yaz arttığını açıkladılar.
- E) Camlara öyle bir film taktırmış ki arabaya güneş girmiyordu.

6. Edebiyat, toplumun bir kurumu olmasından dolayı, kendisini oluşturan toplumun diğer kurumlarıyla bağlı ve onlarla uyumludur. Hakikaten, bir milletin coğrafi çevresiyle, sonra dinî, iktisadî,

I II
hukukî, ahlâkî, sanatsal ve siyasi hayatıyla edebiyatı arasında ki III
bağlantılar o kadar açıktır ki bu konuda açıklama yapmaya bile gerek yoktur. IV
V.

Yukarıdaki parçada altı çizili sözcüklerin hangisinde bir yazım yanlışlığı vardır?

- A) II B) V C) IV D) III E) I

1. (I) XX. yüzyıl yazar ve edebiyat tarihçilerindendir. (II) Edebiyat dünyasına şiirle giren Fuat Köprülü, edebiyat fakültesine geçtikten sonra Türk edebiyatı ve Türk edebiyatı tarihi alanında çalışmalarını hızlandırdı. (III) Türk edebiyatı tarihinin çeşitli devir ve şahıslarını modern tarih yöntemlerini kullanarak ve belgelelere dayanarak ilk defa o, aydınlığa çıkardı. (IV) Yaptığı sistemli çalışmalar sayesinde Avrupa’da birçok üniversitenin bilim kullarına üye seçilen ilk Türk Bilginisi oldu. (V) Türk medeniyeti ve kültür tarihi, Türk edebiyatı tarihi, edebî eleştiri, Türk dili, İslam dini, Türk sanat musikisi gibi alanlardaki geniş çalışmalarını çeşitli kitap, dergi ve ansiklopedilerde derledi.

Bu parçada numaralanmış cümlelerin hangisinde bir yazım yanlışı vardır?

- A) V B) III C) I D) II E) IV

2. Edebiyat açısından dinin tarifini yapmak güçtür. Ancak şu I var ki din, bireyi mukaddes duygu, ortak şuur ve vicdan etra- II fında birleştirir. Bunu da büyük oranda sözün büyüğü gücünden yararlanarak yapar. Her şeyden önce, her dinin bir kutsal metni III vardır. Kutsal metin, bir yandan okuyana dinin temel ilkelerini öğretirken öte yandan da onu metafizik gerçeklikle buluşturur. Böylece dindar kişi, kutsal kitabı okurken edebî bir bilince ve dil IV zevkine de ulaşır. Ulaşılan bu bilinç ve dil zevki sanatın merkezinde yer alan estetik duyguyu ifade eder. Din, metafizik problemlere getirdiği çözümler, hayata yüklediği anlam, varlık, bilgi ve ahlak anlayışıyla estetik duyguyu besliyen en önemli kaynaktır. V

Bu metinde altı çizili sözcüklerin hangisinde bir yazım yanlışı vardır?

- A) III B) V C) I D) II E) IV

3. **Aşağıdaki cümlelerin hangisinde bir yazım yanlışı vardır?**

- A) Din ve edebiyat ilişkisi, edebiyat bilimcilerinin ve eleştirmenlerinin üzerinde durduğu konulardan birisidir.
B) Edebiyat; insana ait bir duyguyu, düşünceyi, hayali, yorumları, tutumları, gözlemleri dilin imkânlarıyla en güzel şekilde anlatma sanatıdır.
C) Edebiyat; duygu, düşünce ve hayallerin heyecan, hayranlık ve estetik zevk uyandıracak şekilde ifade edilmesidir.
D) Edebiyat; bir dönemin, bir toplumun hissiyatını, inançlarını, irfanını, bilgilerini, algılarını, kavrayışını ve estetik dünyasını yansıtan ayna konumundadır.
E) Türkler, İslamlaşma sürecinde tabii bir kültür değişimi yaşamış, yeni bir estetik anlayış içerisinde kendilerini bulmuşlardır.

4. İletişim, insanların kendilerini ifade etme ihtiyacından doğmuştur.

Bu cümledeki altı çizili sözcükte görülen yazım yanlışının benzeri aşağıdaki cümlelerin hangisinde vardır?

- A) İnsanlar kendilerini önce sözle anlatmışlar, yazının bulunuşuyla da yazılı iletişime geçmişlerdir.
B) Konuşma metni hazırlanmadan önce konu ve araç belirlenmelidir.
C) Günlük hayatta başarıyı yakalamış insanların ortak özellikleri arasında güzel ve etkili konuşmak, insanlarla sağlıklı iletişim kurmak vardır.
D) Başarılı ve mutlu olmak için güzel ve etkili konuşmaya dikkat etmek gerekir.
E) Konuşma sırasında vurgu, jest ve mimiklere dikkat edilmelidir.

1. II. Abdülhamid Han büyük meseleler karşısında bunalan Osmanlı Devleti'ni bundan sonra dâhiyane bir siyaset, adalet ve fevkalade bir kudretle yönetti. Düyun-u Umumiye İdaresini kurarak iki yüz elli iki milyon tutan devlet borçlarını yüz altı milyona indirdi. Memlekette büyük bir imar faaliyeti ile eğitim ve öğretim seferberliği başlattı. Çoğu şahsî parasından olmak üzere cami, mescit, mektep, medrese, hastane, çeşme, köprü vs. gibi toplam 1552 eser yaptırdı.(TTK yayınları, 1996, s.177.) Ülkenin dört bir yanını demiryolu ile döşedi. Yunanlıların Girit'te isyan çıkarıp Türkler arasında toplu katliamlar yaptırmaya başlamaları üzerine, Yunanistan'a harp ilan etti. Alman kurmaylarının altı ayda geçilemez dedikleri Termopil geçidini 24 saatte aşan Osmanlı ordusu, Atina önüne vardı.

Bu parçada noktanın işlevleriyle ilgili olarak aşağıdakilerden hangisine uygun bir örnek yoktur?

- A) Cümle sonlarında nokta kullanılır.
B) Sıra bildiren sayılarda "-ncı" eki yerine kullanılır.
C) Kitap, dergi vb.nin künyelerinin sonunda yer alır.
D) Bazı kısaltmaların sonunda kullanılır.
E) Saat ve dakikaları gösteren sayıları ayırmakta kullanılır.

2. Fırtınadan, soğuktan, karanlıktan ve biraz da korkudan sonra bu sıcak, aydınlık ve sevimli odanın havasında erir gibi oldum.

Halide Edip Adıvar'ın bir eserinden alınan bu cümlede virgüllerin kullanılma amacı aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Birbiri ardınca sıralanan eş görevli kelime ve kelime gruplarının arasına konur.
B) Sıralı cümleleri birbirinden ayırmak için konur.
C) Uzun cümlelerde yüklemden uzak düşmüş olan özneyi belirtmek için konur.
D) Cümle içinde ara sözlere veya ara cümleleri ayırmak için ara sözlere veya ara cümlelerin başına ve sonuna konur.
E) Anlama güç kazandırmak için tekrarlanan kelimeler arasına konur.

3. **Aşağıdaki cümlelerin hangisinde virgül (,) eş görevli sözcükleri ayırma göreviyle kullanılmıştır?**

- A) Nedim, şarkılarında işlediği konular ile döneminde dikkat çekmiştir.
B) Romanın, özellikle de postmodern romanın, dikkat çekici bir üslubu vardır.
C) Derinlikli, disiplinli ordular kurmuştu Mete Han.
D) Her daim kitaplarda yaşamak, dileğimiz olsun isterdi.
E) Önümüzdeki günlerde yayımlanacak roman, okuyucular tarafından merakla bekleniyor.

4. Cümle içinde birden fazla zarf-fiil eki almış kelime yoksa bu kelimelerden sonra virgül konmaz.

Aşağıdaki cümlelerin hangisinde bu duruma uygun bir noktalama hatası yapılmamıştır?

- A) Cumaları bahçede buluştukça, kıza kendisinin adı bir mektep talebesi olmadığını anlatmaya çalışıyordu.
B) Şimdiye dek, ben kendimi bildim bileli, kimse Değirmenoluk köyünden kaçıp da başka köyde çobanlık, yavaşmalık etmedi.
C) Meydanlığa varmadan, bir iki defa İsmail kendisini gördü mü diye kahveye baktı.
D) Ancak yemekte bir karara varıp, arkadaşına dikkatli dikkatli bakarak konuştu.
E) Çukurova'nın son noktası Aydınlar köyüne geldiğinde, kesif bir bataklık kokusu genizleri yakar.

5. **Aşağıda verilen bilgilerden hangisi kısa çizginin (-) kullanıldığı yerlerden değildir?**

- A) Satıra sığmayan kelimeler bölünürken satır sonuna konur.
B) Cümle içinde ara sözlere veya ara cümleleri ayırmak için ara sözlere veya ara cümlelerin başına ve sonuna konur, bitişik yazılır.
C) Karşılıklı konuşmalarda konuşmalardan önce kullanılır.
D) Kelimelerin kökleri, gövdeleri ve eklerini birbirinden ayırmak için kullanılır.
E) Fiil kök ve gövdelerini göstermek için kullanılır.

1 ve 2. soruları aşağıda verilen parçaya göre cevaplayınız.

Ben Tanrı gibi gökde doğmuş Türk Bilge Kağan, şimdi tah-
 tıma oturdum. Sözl_Ierimi sonuna kadar işit, bütün küçük
 kardeşlerim, yeğenlerim, oğullarım, bütün soyum, milletim, sağ-
 daki şadagıtbeyler, Soldaki tarkanlar, buyruk beyleri Otuz-Ta-
 tar, Dokuz Oğuz beyleri, bu sözl_{II}erimi iyice işit, dikkatle dinle:
Doğuda gün doğusuna, güneyde gün ortasına, batıda gün ba-
 tısına, kuzeyde gece ortasına doğru bu çevre içindeki bulunan-
 lar hep bana tabidir.

1. Bu parça aşağıdaki eserlerin hangisinden alınmış olabilir?

- A) Orhun Yazıtları'ndan
- B) AltunYaruk'tan
- C) Sekiz Yükmek'ten
- D) Kutadgu Bilig'den
- E) Dede Korkut Hikayeleri'nden

2. Bu parçada numaralanmış virgüllerden (,) hangisi diğerlerinden farklı görevde kullanılmıştır?

- A) I
- B) II
- C) III
- D) IV
- E) V

3. Bu parçada numaralanmış altı çizili sözcüklerden hangisinin yazımı yanlıştır?

- A) I
- B) II
- C) III
- D) IV
- E) V

4. Batı Edebiyatı Etkisindeki Türk Edebiyatı

- I. Tanzimat Edebiyatı
- II. Serveti Fünun Edebiyatı
- III. Fecri Âti Edebiyatı
- IV. Milli Edebiyat
- V. -----

Numaralanmış yerlerde verilen edebiyat tarihi dizininde V numaralı boşluğa aşağıdakilerden hangisi getirilirse kronolojik sıralama doğru olur?

- A) Divan Edebiyatı
- B) Halk Edebiyatı
- C) Cumhuriyet Edebiyatı
- D) İslamiyet Öncesi Edebiyat
- E) Sözlü Dönem

5. I. Yabancı tesirlerden uzak, milli bir edebiyattır.
 II. Sagu, sav, koşuk ve destan bu dönemin ürünleridir.
 III. Şiirler, hece ölçüsüyle söylenmiştir.
 IV. Genellikle yarım kafiye kullanılmıştır.
 V. Şiirler, bağlama adı verilen saz eşliğinde söylenmiştir.

Sözlü edebiyatın özelliklerinin verildiği numaralanmış cümlelerin hangisinde bir bilgi yanlıştır?

- A) I
- B) II
- C) III
- D) IV
- E) V

6. (I) Türklerin İslamiyet'in kabulünden önce kullandıkları bir diğer alfabe de Uygur alfabesidir. (II) Uygur alfabesi, Uygurların bulunduğu bir alfabe olmayıp Mani dinine mensup Göktürklerin yazısıdır. (III) Şamanizm'i bırakıp Mani dinini benimseyen Uygurlar, Mani dinine mensup olanların yazısını kullanmışlardır. (IV) Uygur Yazısı 14-18 harfli, harfleri birbirine bitleştirilerek ve sağdan sola doğru yazılan bir yazıdır. (V) Harf sayısının azlığı, bu yazının yetersiz kalmasına yol açmıştır.

Bu parçada numaralanmış cümlelerin hangisinde büyük harflerin yazımında bir yanlışlık yapılmıştır?

- A) I
- B) II
- C) III
- D) IV
- E) V

1. Ülkemizde Batılı anlamda edebiyat tarihi çalışmaları Tanzimat Dönemi'nde başlar. Bu alandaki ilk kapsamlı çalışma Fuat Köprülü'nün 1928 yılında yayımladığı "Edebiyat Tarihi" adlı eserdir. Ayrıca Ahmet Hamdi Tanpınar, Agâh Sırrı Levent, Nihat Sami Banarlı, Vasfi Mahir Kocatürk bu konuda önemli araştırmalar yapmışlardır.

Bu parçada sözü edilen edebi çalışmalar edebiyatın hangi bilimle ilişkisini gösterir?

- A) psikoloji B) felsefe C) tarih
D) felsefe E) sosyoloji

2. İslamiyet'in kabul edilmesinden önce de Türklerin birkaç defa din değiştirdiğini biliyoruz, önce büyü ve sihre dayalı Şamanizm inancına mensup olan bazı Türk boyları daha sonra Mani ve Budha (Buda) dinlerine girmişlerdir. Şüphesiz bu değişiklik edebi eserler üzerinde de tesirini gösterir. Nitekim Göktürk Kitabelerinde ve eski Türk destanlarında bir Gök Tanrı'dan bahsedilirken Mani ve Budha dinleriyle ilgili metinlerde daha farklı bir inanç sisteminin övgüsü yapılmaktadır.

Bu parçada işlenen konu aşağıdakilerden hangisidir?

- A) İnancın edebiyat üzerindeki etkisi
B) Felsefi düşüncenin edebiyata yansımaları
C) Sosyoloji – edebiyat ilişkisinin kökeni
D) Edebiyattaki bazı yorumların psikolojik temelleri
E) Bilimin edebiyata etkisi

3. Abdülhak Şinasi Hisar'ın "Fahim Bey ve Biz" adlı romanının kahramanı Fahim Bey'i incelerken Cumhuriyet Dönemi'nin sanat anlayışı her zaman göz önünde bulundurulmalıdır.

Bu örnekte;

- I. psikoloji
II. tarih
III. biyoloji

bu bilimlerinden hangilerinin edebiyatla ilişkisi anlatılmıştır?

- A) Yalnız I B) Yalnız II C) Yalnız III
D) I ve II E) I, II ve III

4 ve 5. soruları bu şiire göre cevaplayınız.

Alp Er Tunga öldi mü
İssiz ajun kaldı mu
Ödlek öçin aldı mu
Emdi yürek yırtılır
Günümüz Türkçesiyle
Alp Er Tuna öldümü()
Kötü dünya kaldımı ()
Felek (böylece) öcünü aldımı ()
Şimdi yürek(ler onun ölümünün acısı ile) yırtılır ()

4. **Alp Er Tunga sagusundan alınan bu dizelerde boş parantezle belirtilen yerlere hangi noktalama işareti getirilir?**

- A) (,) (.) (.) (?) B) (?) (.) (?) (.)
C) (,) (.) (?) (?) D) (?) (?) (?) (.)
E) (,) (?) (.) (?)

5. **Bu dizelerde görülen yazım yanlışı aşağıdakilerden hangisi ile ilgilidir?**

- A) Birleşik kelimenin yazımı
B) Mi ilgecinin yazımı
C) İkilemelerin yazımı
D) Büyük harflerin kullanımı
E) Tür isimlerinin yazımı

6. I. Bir ilişkide tek taraflı beklenti hiçte mantıklı şeyler değil.
II. İstanbul Üniversitesi'ni bitirdikten sonra doktor olmuştu.
III. Kenevirin ekimi gittikçe arttı ki ormanlardan kağıt üretimi azalmış.
IV. Arkadaşının yanından biran olsun ayrılmadı sınav zamanında.
V. Okulun futbol takımı başbaşa bir mücadele verdi.

Numaralanmış cümleler de aşağıdakilerden hangisi ile ilgili bir yanlışlık yoktur?

- A) Kurum kuruluş adlarının yazımı
B) Ki bağlacının yazımı
C) De bağlacının yazımı
D) İkilemelerin yazımı
E) Sözcüğün yanlış yazımı

1. Edebiyatımızda asıl köklü değişiklik 10. yüzyıldan itibaren İslamiyet'in kabul edilmesiyle kendini göstermiştir. Başta Karahanlı Devleti olmak üzere Gazneliler, Harzemşahlar ve Selçuklular bünyesinde yeni ve güçlü bir edebiyatın başladığı görülür. Bu değişiklik sadece edebiyatla sınırlı kalmamış; resim, minyatür, ağaç işlemeciliği ve mimaride de kendini göstermiştir. Hatta hat sanatı gibi yeni bir sanatın da başlangıcı olmuştur.

Bu parçada

- I. din
II. inanç
III. felsefe

kavramlarından hangilerinin edebiyatla ilişkisi anlatılmıştır?

- A) Yalnız I
B) Yalnız II
C) Yalnız III
D) I, II
E) I, II, III

2. XI. ve XII. yüzyıllarda Müslüman Araplar ve İranlılarla iyi ilişkiler kuran Müslüman Türkler, artık İslam medeniyeti dairesinde yer alacaklardır. Edebi, kültürel ve siyasi alanlarda karşılıklı etkileşime ve İslamî inanca bağlı olarak yeni dünya görüşünün ifadesi olan bir edebiyat başlamıştır. Bu edebiyat gelişerek Tanzimat dönemine kadar devam etmiştir. Bu şekil, muhteva ve gaye değişikliğini dikkate alarak, edebiyatımızın X. yüzyılda öncesi ve sonrası kendi ölçüleri içinde değerlendirilir.

Bu parçada aşağıdakilerden hangisinin edebiyata yansması ve etkisi anlatılmıştır?

- A) Milliyet
B) Din
C) Tarih
D) Siyaset
E) Etnik yapı

3, 4 ve 5. soruları bu şiire göre cevaplayınız.

Bulnar mini öles köz
Kora mengiz kızıl yüz
Andın tomar tükel tuz
Bulnap yana ol kaçar

Günümüz Türkçesiyle

(O) baygın göz(ler) beni avlıyor (ve üzerinde)

Kara benler (bulunan o) pembe yüz (beni tutsak ediyor)

(Bütün güzellikler) ondan damlıyor (sanki)

(Beni) tutsak ediyor, sonrada kaçıp gidiyor

3. Bir koşuktan alınan bu dördlükte kullanılan parantezlerin amacı aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Açıklama yapmak
B) Alıntıyı göstermek
C) Yabancı kelime okunuşunu belirtmek
D) Tiyatroda yapılacak hareketi göstermek
E) Eş anlamlısını göstermek

4. Kaşgarlı Mahmut'un Divanü Lügati't Türk'ünden alınan bu koşukta kaç yerde yazım yanlışı vardır?

- A) 1
B) 2
C) 3
D) 4
E) 5

5. Bir koşuktan alınan bu dördlüğün son dizesindeki Günümüz Türkçesiyle bölümündeki virgülün (,) kullanım amacı aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Özneyi vurgulamak
B) Belirsizliği gidermek
C) Eş görevlileri ayırmak
D) Sıralı cümleleri ayırmak
E) Ara sözleri belirtmek

1. I. Aşk, yiğitlik, doğa sevgisi konularında söylenmiştir. Şölenlerde kopuz eşliğinde söylenen şiirlerdir. 7'li hece ölçüsüyle söylenir. Kafiye şeması aaab'dir. İslamiyet'ten sonra "koşma" adını almıştır. Biçim ve içerik bakımından koşmaya benzer. (Koşuk)
- II. Yuğ törenlerinde, ölen kişinin ardından söylenir. 7'li hece ölçüsüyle söylenir. Kafiye şeması aaab'dir. Ölenin dürüstlüğü, faziletleri anlatılır. İslamiyet'ten sonra divan şiirinde "mersiye", halk şiirinde "ağıt" adını alır. (Sagu)
- III. Bugünkü atasözlerinin ilk halidir. Yaşamla, toplumla, insan doğasıyla ilgili öğütler verilir. Divan edebiyatında "darb-ı mesel" adını alır. (Sav)
- IV. Milletlerin başından geçmiş büyük felaketleri, göçleri, kişisel kahramanlıkları, dini, milli ve sosyal olayları konu edinen ve uzun manzumlar olarak söylenen ürünlere denir. (destan)
- V. Toplum derinden etkileyen olaylar sonucunda halk arasında kendiliğinden oluşan uzun nazım türüdür. (Koşma)

Açıklaması verilen numaralanmış bilgilerden hangisinin nazım biçimi parantez () içinde yanlış verilmiştir?

- A) I B) II C) III D) IV E) V

2. I. Yazının bulunması
II. Kağıdın icadı
III. İslamiyet'in kabulü
IV. Tanzimat'ın İlanı
V. Fransız ihtilali

Numaralanmış açıklamalardan hangileri Türk edebiyatının dönemlere ayrılmasında etkili olmuştur?

- A) I ve II B) II ve III C) III ve IV
D) II ve IV E) IV ve V

3. I. Sözlü edebiyat döneminde kavmi özellikler görülür.
II. Sözlü ürünlerin ortaya çıkmasında dini törenler etkilidir.
III. Şiirler, sığır adı verilen yas törenlerinde, yuğ adı verilen av törenlerinde ve şölen adı verilen toplu ziyafetlerde söylenmiştir.
IV. Bu dönemde ozan, baksı, kam ve şaman denen kişilerce, müzik eşliğinde kopuz adı verilen sazla şiir söylenirdi.
V. Bu dönemin asıl ürününü doğal destanlar dediğimiz tür oluşturur.

Numaralanmış bilgilerden hangisi "sözlü" edebiyatın genel özelliklerinden biri değildir?

- A) I B) II C) III D) IV E) V

4. Türkçenin yazılı ürünlerle takip edilebilen VII. yüzyıldan XIII. yüzyıla kadar olan dönemine "Eski Türkçe" denir.

Buna göre;

- I. Tonyukuk Kitabesi
II. Bilge Kağan Yazıtı
III. Kültigin Yazıtı
IV. Muhakemetü'l Lügateyn

eserlerinden hangileri "Eski Türkçe" döneminde yer almaz?

- A) Yalnız I B) Yalnız II C) Yalnız IV
D) I, II ve III E) Hiçbiri

5. Sözlü edebiyatta şiir, en geniş yeri tutar, kopuz denilen bir çalgı eşliğinde söylenirdi. O dönemde şiir yazılmaz, söylenirdi. Şairlerin toplumda önemli rolleri vardır. O dönemde adını duyurabilmiş birçok Türk şairi vardır.

Aşağıdakilerden hangisi bu parçada sözü edilen şairlerden biri değildir?

- A) Çuçu
B) Arpın Çor Tigin
C) Tabgaç Buğra
D) Kül Tarkan
E) Pratyaya Şir

1. (I) İslamiyet'in kabulünden önceki yazılı Türk edebiyatı 8. yüzyılda başlar, 10. yüzyıla kadar sürer. (II) Türklerin en eski yazılı eserleri 6. yüzyıldaki Yenisey yazıtlarıdır ancak bunlar okunmadığı için belge niteliği taşımazlar. (III) Bu bakımdan Türk tarihinin ve edebiyatının ilk yazılı ürünleri Göktürk yazısıyla ortaya konulan Orhun Yazıtları'dır. (IV) Göktürk yazısı 4'ü sesli 14 harften meydana gelmiştir. (V) Harflerin birleşmediği ve sözcüklerin üst üste iki nokta ile ayrıldığı bu yazı sağdan sola doğru yazılmaktadır.

Numaralanmış cümlelerin hangisi "yazılı dönem"le ilgili yanlış bilgi verilmiştir?

- A) I B) II C) III D) IV E) V

2. Orhun yazıtlarındaki dilin işlenmişliğine bakılırsa Göktürkçenin eski çağlarda da kullanılmış olabileceği söylenebilir. Nitekim Yenisey yazıtlarının da aynı alfabe ile yazıldığı bilinmektedir. Göktürkçe ile ortaya konulan ürünlerde dil, yabancı etkilerden uzaktır. Uygurca eserlerde ise yabancı etkiler görülür.

Buna göre;

- I. Vezir Tonyukuk Yazıtı (720): Vezir Tonyukuk, Çinlilerle yapılan savaşları anı şeklinde yazmıştır.
- II. Kül Tigin Yazıtı (732): Bu anıtı Bilge Kağan, savaşta ölen kardeşi Kül Tigin adına diktirmiştir.
- III. Bilge Kağan Yazıtı (735): Bu anıt, Bilge Kağan'ın ölümünden sonra oğlu tarafından diktirilmiştir.

Orhun Yazıtları ile ilgili bilgilerinden hangileri doğrudur?

- A) Yalnız I B) Yalnız II C) Yalnız III
D) I, III E) I, II, III

3. **Aşağıdaki cümlelerden hangisinde Orhun (Göktürk) Yazıtları'yla ilgili yanlış bilgi verilmiştir?**

- A) Orhun yazıtlarında Türk ulusunun benliğini unutmaması ve birlik olması gerektiği, düşmanların tatlı sözlerine, güzel hediyelerine aldanmayıp uyanık olması gerektiği vurgulanmıştır.
- B) Orhun yazıtlarının varlığından ilk kez, 13. yüzyılda, İlhanlılar dönemi tarihçisi Cüveyni "Tarih-i Cihangüşah" adlı eserinde söz etmişse de yazıtlar pek ilgi görmemiştir.
- C) Orhun yazıtlarını bilim dünyasına ilk kez İsveçli bir subay olan Strahlenberg tanıtmıştır.
- D) Anıtlar üzerindeki yazıları ise ilk kez Meksikalı bilgin Thomsen 1893'te okumuştur.
- E) Yazıtların tamamının okunması 1922'de tamamlanabilmiştir.

4. Uygur Dönemine ait bir metin parçası
Buda Avatamsaka atlıg sudur içinde
Busulmak -sız nom oğuş- ka kirmek bölükde
Bulung yıngak sayu kelmiş bodısataavlar
Bulıtçılayu yığılmış toy kuvrag ara
Günümüz Türkçesiyle
Buda Avatamsaka adlı sutra içinde,
Değişmeyen -töre faslında- giriş bölümünde,
Her yandan, her köşeden gelmiş bodhisatvaların
Bulut gibi toplanmış olan topluluğu cemaati arasında.

Bu metin göz önünde bulundurulduğunda aşağıdakilerden hangisi Uygur metinleriyle ilgili söylenebilir?

- A) Budizm'den etkilenmiştir.
- B) Ahenk unsurlarına çok yer verilmiştir.
- C) Dili oldukça ağırdır.
- D) Yabancı kelimelere sıklıkla yer verilmiştir.
- E) Aruzla yazılmıştır.

1. Aşağıdaki bilgilerin hangisinde bir bilgi yanlışı vardır?

- A) Türklerin VIII. yüzyıldan XIII. yüzyıla kadar kullandıkları tek yazı dili Eski Türkçedir. Eski Türkçe; Kök Türk, Uygur ve Karahanlı devirlerini içine alır
- B) Eski Anadolu Türkçesi Batı Türkçesinin ilk devri olarak XIII. yüzyıldan XVI. yüzyıla kadar devam etmiştir. Selçuklular, Anadolu Beylikleri ve ilk Osmanlı bu devre girmektedir.
- C) Türkler tarih boyunca Kök Türk, Uygur, Arap, Kiril ve Latin alfabelerini kullanmışlardır.
- D) Destan devri edebiyatında şiir sazla söylenir. Henüz yazı yokken yüzyıllarca, sazla ve sözle söylenen bu şiir, Türk tarihinde bir sözlü edebiyat geleneği kurmuştur.
- E) Sözlü edebiyat ürünleri arasında destanlar, savlar, sagular, koşmalar yer alır. Bunlar; günlük yaşantıdan izler taşıyan, halkın konuştuğu dille söylenen ürünlerdir. "Şaman, kam, baksı, ozan" gibi adlar verilen kişilerce "kopuz" eşliğinde söylenmiştir.

2. Ömer Seyfettin Mupassant tarzı hikayeleri kaleme almadan evvel Genç Kalemler dergisinde ilk olarak yayımladığı "Yeni Lisan" makalesi ile adını duyurmayı başarmıştır. Bu makale ile bir nevi Milli Edebiyat'ın ilkelerini ortaya koymuştur.

Bu cümlede sözü edilen dönem aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Eski Anadolu Türkçesi
- B) Eski Türkçe
- C) Türkiye Türkçesi
- D) Doğu Türkçesi
- E) Osmanlı Türkçesi

3. Aşağıdakilerden hangisi Orta Türkçe Dönemi'ne ait ürünlerden değildir?

- A) Orhun Yazıtları
- B) Muhakemetü'l Lugateyn
- C) Kutatgu Bilig
- D) Atabetü'l Hakayık
- E) Divan-ı Hikmet

4, 5 ve 6. soruları bu şiire göre cevaplayınız.

OI amtı ariyig yok. Türk kağan Ötüken yış olursar ilte bung yok. İlgerü Şantung yazıka tegi süledim, taluyka kiçig tegmedim. Birigerü Tokuz Ersinke tegi süledim, Tüpütke kiçig [teg]medim. Kuriğaru Yinçü ög[üz]

Günümüz Türkçesiyle

O(I) şimdi kötü değildir. Türk kağanı Ötüken ormanında otursa ilde sıkıntı yoktur (II) Doğu'da Şantung ovasına kadar ordu sevk ettim, denize ulaşmama az kaldı (III) Güneyde Dokuz Ersine kadar ordu sevk ettim, Tibete ulaşmama az kaldı (IV) Batıda İnci nehrini geçti (V)

4. Bu parçada geçen aşağıdaki sözcüklerin hangisinde bir yazım yanlışı yoktur?

- A) ormanında
- B) Doğu'da
- C) ovasına
- D) sevk ettim
- E) Tibete

5. Göktürk Yazıtı'ndan alınan bu parçada kullanılan virgüllerin (,) amacı aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Sıralı cümleleri ayırmak için
- B) Ara sözleri belirtmek için
- C) Belirsizliği gidermek için
- D) Eş görevlileri ayırmak için
- E) Özneyi vurgulamak için

6. Göktürk Yazıtı'ndan alınan bu metinde numaralanmış yerlerin hangisine farklı bir noktalama işareti gelmelidir?

- A) I
- B) II
- C) III
- D) IV
- E) V

(1, 2 ve 3. soruları bu şiire göre cevaplayınız.)

Ol yirgerü barsar Türk budun ölteçi sen. Ötüken yir olurup arkış
tirkış isar nerig buriguğ yok. Ötüken yış olursar beriggü il tuta
olurtaçı sen. Türk budun tokurkak sen. Açsık tosık ömez sen.
Bir todsar açsık ömez sen.

Günümüz Türkçesiyle

O yere doğru gidersen, Türk milleti öleceksin! Ötüken yerinde
oturup kervan, kafile gönderirsen hiç bir sıkıntın yoktur. Ötüken
ormanın da oturursan ebediyen il tutarak oturacaksın. Türk mil-
leti, tokluğun kıymetini bilmezsin. Açlık, tokluk düşünmezsin. Bir
doysan açlığı düşünmezsin.

1. Orhun Kitabeleri'nden alınan bu metinde geçen aşağıdaki kelimelerin hangisinden sonra gelen noktalama işareti gereksizdir?

- A) Gidersen
- B) Öleceksin
- C) Kervan
- D) Milleti
- E) Açlık

2. Göktürk Kitabeleri'nden alınan bu metinde geçen aşağıdaki kelimelerin hangilerinden sonra gelen noktalamanın görevi ayrıdır?

- A) Kervan – milleti
- B) Kervan – açlık
- C) Gidersen – Öleceksin
- D) Kervan – gidersen
- E) Açlık – milleti

3. Göktürk Kitabeleri'nden alınan bu metinde kaç yazım yanlışı vardır?

- A) 1
- B) 2
- C) 3
- D) 4
- E) 5

4. I. 18 harften oluşan Uygur Alfabesi 3'ü ünlü 15'i ünsüz harften oluşur.
II. Soldan sağa yazılması ile Latin alfabesine benzemektedir.
III. Harf sayıları dikkate alındığında Göktürk alfabesi ile benzerlik göstermektedir.
IV. Harfler Arap alfabesindeki gibi kelimenin başında sonunda ve ortasında farklı yazılır.
V. Kelimelerde birbirine yakın sesler tek bir işaretle gösterilir.

Numaralanmış cümlelerden hangisinde Uygur alfabesiyle ilgili yanlış bir bilgi vardır?

- A) I
- B) II
- C) III
- D) IV
- E) V

5. Ünsüz sertleşmesi kuralına uymayan sözcüklerin yazımı yanlıştır.

Aşağıdakilerden hangisinde böyle bir yazım yanlışı vardır?

- A) GDO'lu yiyeceklerden uzak durmaya çalışıyor, bunların insan sağlığına zararını biliyor.
- B) Sizin üzgün bakışlarınız, bizim gülen yüzümüzdür her zaman.
- C) Düşmanlarıyla uğraşmak yerine dostlarına daha fazla zaman ayırmalısın.
- D) Eserlerinde herkesten farklı bir kurguya imza attığı zaten biliniyordu.
- E) Ders çalışmayı başarabilmek için geleneksel alışkanlıklarımızdan vazgeçmeliyiz.

